

İCRA HUKUKUNDA DERECE NAMINA SATIŞ TALEP ETME DEMAND OF FORCED SALE ON BEHALF DEGREE IN ENFORCEMENT LAW

Melih IŞIK*

Özet: Cüz'î icra hukukunda alacaklının münferit olarak tatmin edilmesi söz konusudur. Bu çerçevede alacaklı tarafından başlatılan icra takibi, onun tasarrufunda devam ettirilir ve kural olarak takibin devamı onun talebi ile sağlanır. Öte yandan İcra ve İflâs Kanunu m. 107 uyarınca, hacizli malların satışının talep edilmesi hâlinde, bu talep alacaklının bulunduğu derecedeki tüm alacaklılar için hüküm ifade eder. O halde öncelikle borçluya ait mal üzerine haciz koydurmuş alacaklıların dereceleri tespit edilmeli, sonrasında bir alacaklının satış talep etmesinin hangi sonuçları ortaya çıkaracağı ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Paraya Çevirme, Satış Talebi, Hacze İştirak, Derece, Derece Namına

Abstract: In law system of debt enforcement (execution) a creditor is individually satisfied. In this context execution proceeding commenced by the creditor is continued at his disposal and -as a rule- the continuation of the execution proceeding is provided upon his demands. Otherwise, according to Code of Enforcement and Bankruptcy Art. 107, if forced sale of distress is demanded, it is valid for all creditors in the same degree. First of all, the degrees of owner of seizure on the good of the debtor should be determined and analyzed which consequences of a creditor's demand for sales will reveal.

Keywords: Forced Sale, Demand of Sale, Participation to an Attachment, Degree, Behalf of Degree

GİRİŞ

Cüz'î icra hukuku, küllî icra hukukundan farklı olarak, alacaklıların borçluya karşı münferit icra takipleri ile harekete geçtikleri takip yoludur. Her bir alacaklı, alacağına kavuşabilmek için icra takibini kendi adına yürütürken, diğer yandan da borçlunun diğer alacaklıları ile yarış hâlinindedir. Nitekim borçlunun malvarlığı tüm borçlarını kar-

* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-8072-521X, melihisik17@gmail.com, Makalenin Gönderim Tarihi: 02.11.2020, Kabul Tarihi: 02.11.2020

şılama yeterli gelmeyebileceğinden, daha önce harekete geçen alacaklı, alacağına diğer alacaklılardan önce kavuşabilir. Esasen bu durum, hukuk düzenin benimsemiş olduğu sistem ile de bağlantılıdır. Söz gelimi Alman hukukunda öncelik ilkesi geçerli kabul edilmiş, ilk haciz koyduran alacaklıya rehin hakkı¹ bahşedilerek öncelikli olarak tatmin edilmesi esası benimsenmiştir.² Fransız hukukunda benimsenen sistemde, hangi alacaklının önce haciz koydurduğu dikkate alınmaksızın, tüm alacaklılara müşterek hak sağlanarak hacze katılabilmelerine imkân verilmiştir.³ İsviçre hukukunda ise ilk haciz koyduran alacaklıya mutlak bir imtiyaz tanınmayan ve diğer alacaklılara bu hacze 30 gün (SchKG m. 110) veya 40 gün (SchKG m. 111) içinde katılma imkânı veren grup sistemi⁴ mevcuttur.

Hukuk sistemimizde, salt öncelik ilkesi veya grup sistemi uygulanmamaktadır. Türk hukukunda 1929 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nda benzer bir sistem kabul edilmiş ise de mevcut İcra ve İflâs Kanunu'nda

¹ "Haciz rehin hakkı" başlığı ile düzenlenen Alman Medeni Usul Kanunu (ZPO) m. 804/1'de, alacaklının haczedilen (taşınır) mallar üzerinde rehin hakkı kazanacağı düzenlenmiştir. Alman hukukunda "haciz rehin hakkı" olarak adlandırılan bu öncelik hakkı, rehnin bir türü olarak kabul edilmekle birlikte, hukukî niteliği tartışmalı olup özel hukuk teorisi, kamu hukuku teorisi ve karma teori olmak üzere üç ayrı teori ileri sürülmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için, bkz. Nevhis Deren-Yıldırım, Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989, s. 70 vd.; Recep Akcan, Hacze İştirak, Seçkin, Ankara 2005, s. 30 vd.; Nevhis Deren-Yıldırım, "İcra Hukuku'nda Paylaştırmaya İlişkin İlkeler Hakkında Düşünceler", *İcra Hukuku Analizleri*, 3. Baskı, Beta, İstanbul 2011, s. 7 vd. Ayrıca haczin, eski cermen adetlerine göre rehin hakkı kurulmasına isabet ettiği ve Alman hukukunda haciz (Pfändung) ve rehin (Pfand) kelimelerinin aynı kökten geldiğine ilişkin, bkz. İlhan E. Postacıoğlu/Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, 5. Baskı, Vedat, İstanbul 2010, s. 510; Ejder Yılmaz, "Hacze Takipli Katılma (Hacze Adi İştirak)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1-4 (271-316), s. 273.

² Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul 2004, s. 228; M. Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflâs Hukuku*, 7. Baskı, Beta, İstanbul 2016, s. 201. Bu sistem hakkındaki eleştiriler için, bkz. Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflâs Usulleri*, İstiklal Matbaası, Ankara 1960, s. 120; Necmettin Berkin, *Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi*, Filiz, İstanbul 1970, s. 264. Ayrıntılı bilgi için, bkz. Yılmaz, *Takipli Katılma*, s. 272 vd.; Deren-Yıldırım, *İştirak*, s. 67 vd.; Akcan, s. 27 vd.

³ Üstündağ, s. 228; Yılmaz, *Takipli Katılma*, s. 275; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 201. Garame sistemi bakımından getirilen eleştiriler için, bkz. Ansay, s. 120; Berkin, s. 265.

⁴ Yılmaz, *Takipli Katılma*, s. 276; Deren-Yıldırım, *Düşünceler*, s. 3; Akcan, s. 35 vd.

benimsenen sistem ile İsviçre hukukundan uzaklaşmıştır.⁵ Türk hukukunda kendine özgü şekilde “orantılı paylaşırma ilkesi” nin hâkim olduğu belirtilmektedir.⁶ Borçlunun birden fazla alacaklısı varsa, ilk hacze aynı dereceden iştirak edilebilmesi İcra ve İflâs Kanunu m. 100 ve m. 101’deki şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Aksi halde önce harekete geçen alacaklı avantajlı durumda olacaktır.⁷

Alacaklının borçluya karşı takibe geçme, takibi devam ettirme veya sona erdirmeye kendi iradesine tâbi olup, bu durum “tasarruf ilkesinin” icra hukukuna yansımalarıdır. Diğer bir deyişle takip talebinde bulunma, haciz talep etme, hacizli malların satışını isteme gibi işlemler alacaklının tasarrufundadır.⁸ Bu işlemler yine kanunen öngörülen şekilde ve belirtilen süre içinde yerine getirilmelidir. Keza alacaklının haciz talep etme hakkı, kural olarak ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir sene ile sınırlıdır (İİK m. 78/1). Her bir alacaklının, kendi icra takibinde haciz talep etmesi gerekir, aksi halde takibin işlemden kaldırılması⁹ yaptırım ile karşılaşmaları mümkündür (İİK m. 78/4). Bir alacaklı, başka bir alacaklının aynı borçlunun malına koydurmuş olduğu hacizden kural olarak faydalanamaz. Hatta bir alacaklının aynı borçluya karşı başlatılmış birden fazla icra takibi varsa, bir icra dosyasından konulmuş haciz diğer icra dosyaları için sonuç doğurmaz.

⁵ Mustafa Reşit Belgesay, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Birinci Bölüm Sentetik İzah, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 1948, s. 299; Postacıoğlu/Altay, s. 512; Üstündağ, s. 229. Türk hukukundaki adi iştirak sistemi; alacağı sonradan doğan alacaklılar için adaletsiz olması, alacağı daha önce doğsa bile belgeleme eksikliği sebebiyle alacaklının iştirak imkânından yoksun kalması ve bu derece şekli kuralların kötüye kullanmayı önleyemeyip aksine destek olması nedenleri ile eleştirilmektedir, bkz. Berkin, s. 267-268. Hacze takipli iştirak usûlünün değiştirilip ilave haciz, pazarlık yoluyla satış, alacakların devri ve ihtiyati haciz düzenlemelerinin korunmasından ötürü İsviçre ve Türk hukuk sistemlerinin yakın olduğuna ilişkin, bkz. Deren-Yıldırım, İştirak, s. 8.

⁶ Deren-Yıldırım, İştirak, s. 3, 8; Akcan, s. 40 vd.

⁷ Deren-Yıldırım, Düşünceler, s. 12.

⁸ Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özkes, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, Oniki Levha, İstanbul 2020, s. 24; Muhammet Özkes, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet, Ankara 2009, s. 71 vd.

⁹ “... Somut olayda İİK’nın 78/2. maddesi uyarınca, ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıl geçmesine rağmen, alacaklı tarafından haciz istenmediği görülmektedir. O halde mahkemece, dosyanın işlemten kaldırılmasına karar verilmesi yerine takibin düşürülmesi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. ...” Yargıtay 12. HD, E. 2013/35517 K. 2014/1163 T. 20.1.2014 (legalbank).

Cebri icra sürecinin takip talebi, ödeme emri ve kesinleşmesi ve haciz aşamalarında her bir alacaklının münferiden harekete geçmesi gerekmektedir, haczedilen malların satışının talep edilmesinde kanun koyucu farklı bir yaklaşım benimsemiştir. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu m. 107, hacizli malın satışını talep etme hakkını her bir alacaklı için öngörmüşken, bu hakkın kullanılması hâlinde doğacak sonucu alacaklının bulunduğu tüm dereceye mâl etmiştir. Bir alacaklının satış talebinde bulunması, aynı derecede yer alan diğer alacaklıların hacizleri bakımından da etkili olacaktır. Hatta sonraki derecede yer alan alacaklılar da önceki dereceden artacak satış bedeli için satış talebinde bulunduklarında, dahil oldukları derece için satış talebinde bulunmuş sayılacaklardır.

İcra ve İflâs Kanunu m. 107, uygulamada gözden kaçan bir hükümdür. Tasarruf ilkesinin icra hukukuna etkisi ile her bir alacaklının satış talebinde bulunmak zorunda hissetmesi, alacaklıların ve/veya vekillerinin mevcut hacizlerinin düşmesine karşı çekinceleri, uygulamada haciz aşamasında henüz derecelerin tespit edilmiyor olması vb. sebepler m. 107'nin uygulama alanını daraltmakta ve hükümden beklenen faydayı azaltmaktadır. Anılan nedenlerden ötürü, çalışmamızda m. 107'nin uygulanabilme şartları, hükmün doğuracağı sonuçlar ve hükmün ideal biçimde uygulanabilmesi için gereken hususlar ele alınmaya çalışılacaktır.

I. GENEL OLARAK HACİZLİ MALIN SATIŞININ TALEP EDİLMESİ

Cebri icra prosedürü kapsamında, haczedilmiş bir malvarlığının üzerindeki haciz sürekli kalıcı ve geçerli değildir. Alacaklı kanunda öngörülen süreler içinde, hacizli malın satılarak paraya çevrilmesi için talepte bulunması gerekir. Malvarlığının kanunda yapılan sınıflandırmaya uyarınca, kural olarak¹⁰ taşınır ve alacak ise hacizden itibaren 6 ay;

¹⁰ Kanunda öngörülen bu satış süreleri; taksitle ödeme anlaşması müddetince (İİK m. 111), istihkak davası görülürken (İİK m. 97/8), geçici ve ihtiyati haciz kesin hacze dönüşmedikçe, fevkalade müddet süresince (İİK m. 323/2), kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte imzaya veya borca itiraz hâlinde işlemez. Bkz. Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku, Legal, İstanbul 2016, s. 284; Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan / Muhammet Özkes, İcra ve İflâs Hukuku, 11. Baskı, Yetkin, İstanbul 2013, s. 356; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 213-214.

taşınmaz niteliğinde ise hacizden itibaren 1 yıl içinde satışı talep edilebilir (İİK m. 106/1, 2).¹¹ Aksi halde alacaklının o malvarlığı üzerindeki haczi kalkacak (İİK m. 110/1) ve alacaklının o mal üzerine yeniden haciz konulmasını talep etmesi gerekecektir. Öte yandan icra dosyası düşmeyecek¹², derdest durumunu muhafaza edecektir.¹³ Ancak bu durumda, satış istenmemesi üzerine haczin kalkmasıyla, yeniden haciz istenebilmesi için İcra ve İflâs Kanunu m. 78/5'e göre yenileme talebinde bulunulması gerekmektedir. Doktrinde bu uygulama savunulmasına rağmen,¹⁴ Yargıtay haczin düşmesinden sonra yeniden haciz talep edilebilmesi için yenileme talebini gerekli görmemektedir.¹⁵

Uygulamada alacaklılarca haciz konulan malvarlığı üzerindeki haczin “yenilenmesi” talep edildiği ve böylece ilk konulan haczin korunmasının amaçlandığı görülmektedir. Ancak bu usûl, İcra ve İflâs Kanunu'nda mevcut olmayıp söz konusu haczin korunmasına vesile olamayacaktır. Bu şekilde talep edilen yenileme haczi, önceki hacizden bağımsız yeni tarihli bir hacizdir.¹⁶ Önceki haczi için satış talep etme-

¹¹ İsviçre’de satış talep edilebilecek süre bakımından farklı bir düzenleme mevcuttur. Alacaklı haczedilmiş taşınır malların, alacak ve diğer hakların paraya çevrilmesini hacizden sonra en erken bir ay ve en geç bir yıllık sürede, haczedilmiş taşınmaz malların paraya çevrilmesini ise hacizden sonra en erken altı ay en geç ise iki yıllık sürede talep edebilir (SchKG m. 116/1).

¹² İsviçre hukukunda ise, kanunî sürede satış istenmemesi veya geri alınıp da talebin yenilenmemesi durumuna, icra takibinin düşmesi sonucu bağlanmıştır (SchKG m. 121).

¹³ Kuru, İcra-İflas, s. 285; Üstündağ, s. 240; Pekcanıtez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 356; Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku C. I, Adalet, Ankara 2013, s. 761; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bası, Yetkin, Ankara 2019, s. 293.

¹⁴ Postacıoğlu/Altay, s. 530; Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Yetkin, Ankara 2013, s. 607-608; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bası, Yetkin, Ankara 2020, s. 323. Aksi görüş için, bkz. Üstündağ, s. 241; Muşul, s. 761.

¹⁵ “... Yukarıda anılan İİK’nın 78. maddesi gereğince, alacaklı ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 yıllık süre içerisinde haciz talebinde bulunduğuna göre bu haczin düşmesinden sonra yeniden haciz isteyebilmek için yenileme harcı ödemesine gerek bulunmamaktadır. ...” Yargıtay 12. HD, E. 2014/31162 K. 2015/4372 T. 02.03.2015 (legalbank).

¹⁶ “...İcra ve İflas Kanunu’nda haczin yenilenmesi diye bir müessese mevcut olmayıp, aynı takip dosyasından olsa da konulan her haciz yeni bir hacizdir. Buna göre aynı taşınmaz üzerine birden fazla haciz konulmasını engelleyen bir yasa hükmü de yoktur. ...” Yargıtay 12. HD, E. 2019/234 K. 2019/1658 T. 7.2.2019. Aynı yönde; Yargıtay 12. HD, E. 2016/19457 K. 2017/11604 T. 28.9.2017; Yargıtay 12. HD, E. 2013/22334 K. 2013/31013 T. 1.10.2013 (legalbank).

yen alacaklı, satış isteme süresinin dolması üzerine bu hacizden doğan haklarını kaybedecektir. Keza konulmuş bir haczin devamı, ancak süresi içinde satış edilmek suretiyle sağlanabilir.¹⁷

Hacizli malların satılmasını talep edebilecek kişi, kural olarak ve takibin seyri gereği alacaklıdır. Bu durum İcra ve İflâs Kanunu m. 106 ve 107’de işaret edilmektedir. Satış isteyebilecek alacaklı, kesin haciz sahibi alacaklıdır.¹⁸ Öte yandan genel haciz yolu ile takipte, borçlunun itirazı geçici olarak (İİK m. 68/a) kaldırıldıktan sonra geçici haciz talep etmiş alacaklının (İİK m. 69/1) satış talep edemeyeceği açıkça öngörülmüştür (İİK m. 108/1). Aynı şekilde ihtiyati haciz yoluna başvurmak suretiyle takibe başlayan (İİK m. 257 vd.) alacaklı, ihtiyaten haczettirdiği malların satışını talep hakkına sahip değildir. Geçici veya ihtiyati haciz konulan malların satışı, sadece değerlerinin süratle düşmesi ya da muhafazalarının masraflı olması hâlinde gerçekleşebilecektir (İİK m. 108/2, 113/2).

Kanun koyucu, alacaklıdan başka borçluya¹⁹ da haczedilmiş malların satışını talep etme hakkı tanımıştır (İİK m. 113/1). Ancak kanunun sistematüğinden, bu talep hakkının sadece taşınır malların haczinde tanındığı izlenimi doğmaktadır. İsviçre’de taşınır mallar ile alacağın satışında borçluya satış talep etme hakkı veren bir düzenleme bulunmaktadır (SchKG m. 124/1). Bunun yanında taşınmaz malların paraya çevrilmesini düzenleyen hükümler arasında da borçlunun tüm hacizli ve rehinli alacaklıların açık rızası ile hiçbir alacaklının satış isteme yetkisi olmasa bile satış yapılabileceğini öngören bir hüküm mevcuttur (SchKG m. 133/2). Türk hukukunda ise taşınmaz malların satışını düzenlendiği İcra ve İflâs Kanunu m. 123 vd. hükümlerde bu tarz bir düzenleme bulunmamaktadır.²⁰ Bu nedenle Türk hukukunda hacze-

¹⁷ “... Haciz tarihinden itibaren taşınırlarda bir, taşınmazlarda iki yıl içinde satış istenmezse, haciz düşer (İİK m.106 ve 110). Bir diğer ifade ile haczin düşmesini engellemenin tek yolu, yasal süresi içinde satış istenmesidir. İİK’da haczin yenilenmesi ve önceki haczin devam etmesi şeklinde bir düzenleme bulunmamaktadır. Her haciz konulduğu tarih itibarıyla yeni bir haciz niteliğindedir. ...” Yargıtay 23. HD, E. 2012/6595 K. 2013/1192 T. 28.02.2013 (yargitay.gov.tr).

¹⁸ Ansay, s. 128; Üstündağ, s. 238; Kuru, İcra-İflas, s. 283; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 355; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 321; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 211; Muşul, s. 758.

¹⁹ Borçlunun talebi üzerine satış işlemi yapılmasının zorunlu olmayıp icra müdürünün takdirinde olduğuna ilişkin, bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 527; Muşul, s. 757.

²⁰ Mert Namlı, İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Oniki Levha, İstanbul 2019, s. 342.

dilmiş taşınmaz malların satışını borçlunun talep edip edemeyeceği belirsizdir.²¹ Doktrinde haczedilen taşınmazların ancak alacaklının talebi ile satılabileceği belirtilmektedir.²² Bu görüşü destekleyen *Namlı*²³, gerekçe olarak taşınmazların satışının düzenlendiği bölümde İcra ve İflâs Kanunu m. 113/1'e atıf yapılmamasını göstermektedir. Ancak olması gereken hukuk bakımından ise, hacizli ve rehinli alacaklıların muvafakat etmeleri üzerine borçlunun talebi ile taşınmaz malların satılabilmesini işaret etmektedir. Aksi yöndeki görüşe göre²⁴, hacizli taşınmaz mallar da borçlunun talebi ile satılabilir. Buna gerekçe olarak; taşınmazın borçlunun talebi ile satılabileceğinin açıkça yasaklanmamış olması ve satış talep edilmesinin sadece alacaklının inisiyatifine bırakılmanın hakkaniyetsiz olması gösterilmiştir. Yargıtay da bu görüşü taşımakta olup, borçluyu alacaklının haciz ve satış baskısından kurtarmak için m. 113/1'in taşınmazlar bakımından kıyasen uygulanabileceğini içtihat etmiştir.²⁵

Hacizli malların satışı kural olarak talep üzerine yapılıyorsa da icra müdürüne kendiliğinden satış yapabilme imkânı tanınmıştır. Hacizli malların kıymeti hızla düşüyorsa veya muhafazası masraflı ise talep olmaksızın malların satışı gerçekleştirilebilir (İİK m. 113/2). Yine tamamlama haciz sonrasında yapılan satış için de talep gerekli değildir (İİK m. 139).²⁶

Satış talebi yazılı şekilde veya tutanağa geçirilmek kaydıyla sözlü olarak icra dairesine yapılabilir.²⁷ Talebin yapılacağı icra dairesi, takibin başlatıldığı ve yürütüldüğü icra dairesidir. Haczin istinabe yolu ile yapılmış olması hâlinde dâhi satış esas takibin yürütüldüğü icra dairesinden talep edilmelidir.²⁸

²¹ Üstündağ, s. 238.

²² Muşul, s. 757.

²³ Namlı, s. 342.

²⁴ R. Murat Dönmez, İcra ve İflâs Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Vedat, İstanbul 2010, s. 12.

²⁵ "... İİK'nın menkullerle ilgili 113/1. maddesinde alacaklı talep etmeden borçlunun talebiyle de satış yapılabilmesi düzenlenmesi, taşınmaz satışlarında da kıyasen uygulanmalıdır. Borçlunun borcunu ödeyerek ya da satış talep edip, satış sağlayarak, alacaklının haciz ve satış baskısından kurtulması mümkündür. ..." Yargıtay 23. HD, E. 2014/1819 K. 2014/6058 T. 30.09.2014 (yargitay.gov.tr).

²⁶ Üstündağ, s. 296; Kuru, El Kitabı, s. 723; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 211.

²⁷ Kuru, İcra-İflas, s. 283; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 355; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 321.

²⁸ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 355; Arslan/Yılmaz/Taşpınar

Talep herhangi bir şarta bağlı olmamalı ve kural olarak tüm alacak ile hacizli mallara yönelik olarak yapılmalıdır.²⁹ Ancak birden fazla malın haczedilmiş ve bu mallar ayrı ayrı paraya çevrilirken alacağın tamamı karşılanmışsa diğer malların paraya çevrilmesine gerek kalmayacaktır. Yine birden fazla haczedilen mal bakımından, bazıları için başka alacaklıların iştiraki söz konusu ise, iştirak eden alacaklıların satış talebi, haczedilmiş ve iştirak edilmiş mallar için sonuç doğurabilir.

Satış talebinin geçerli olabilmesi, sadece usûle uygun ve süresinde yapılmış olmasına bağlı değildir. Satış talebi altı aylık ve bir yıllık sürelerle riayet edilerek yapılmalı, bununla birlikte icra müdürü tarafından verilecek karar doğrultusunda satış gideri on beş günlük süre içinde icra dairesine depo edilmelidir (İİK m. 110/1). Yargıtay, satış avansının da satış isteme süresi içinde yatırılmasını zorunlu görmektedir.³⁰ Satış talebinde bulunulduktan sonra, kanunî süre içinde satış avansının yatırılmaması, malvarlığı üzerindeki haczin kalkması sonucunu doğurur.

Satış talebini geçersiz kılan diğer bir durum, talebin geri alınması üzerine kanunî süre içinde yenilenmemesidir. Satış talebinin geri alınıp kanunî sürede yenilenmemesi de haczin kalkmasına neden olacaktır (İİK m. 110/1). Bununla birlikte satış talebinin geri alındıktan sonra, talebin yenilenmesi kalan sürede mi yoksa yeni bir satış isteme süresinin mi başlayacağı tartışma konusu olmuştur. Kanımızca isabetli olan bir görüşe göre, sürenin İcra ve İflâs Kanunu m. 20 kapsamında kesin olmasından ötürü satış talebi ancak kalan süre içinde yenilenebilmeli, yeni bir süre başlamamalıdır.³¹ Hacizli malın satılmasına ilişkin talebin geri alınması, bir kez ile sınırlıdır (İİK m. 110/1/son cümle).

Ayvaz/Hanağası, s. 322; Muşul, s. 762.

²⁹ Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 211. Satış talebinin geri alınması da haczedilmiş malların bir kısmı için değil, tamamı için mümkündür, bkz. BİSchK. 1964/2 (Üstündağ, s. 239).

³⁰ "... Haciz tarihinden itibaren altı ay olan satış isteme süresi içinde satış avansının yatırılarak satış talebinde bulunulmadığı, satış avansının altı aylık sürenin geçmesinden sonra 31.07.2015 tarihinde yatırıldığı bu sebeple ihale konusu menkul-ler üzerindeki haczin düşmüş olduğu anlaşılmaktadır. ..." Yargıtay 12. HD, E. 2016/19938 K. 2016/19928 T. 27.9.2016 (legalbank). Aynı yönde; Muşul, s. 773.

³¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 355. Benzer yönde; Kuru, El Kitabı, s. 608; Kuru, İcra-İflas, s. 285; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 323; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 213; Muşul, s. 775; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 293.

II. DERECE NAMINA SATIŞ TALEP ETMENİN KANUNÎ DÜZENLEMESİ, ANLAMI VE GEREKÇESİ

Bir malvarlığı, borçlunun tek bir alacaklısı tarafından haczedilebileceği gibi, birden fazla alacaklısının takibe geçmesi üzerine birden fazla alacaklı tarafından da haczedilebilir. Kural olarak her bir alacaklının, bireysel olarak icra takibini devam ettirme, hacizli malvarlığının satışını talep etme hakkı mevcuttur. Ancak aynı malın başka alacaklılar tarafından da haczedilmesi halinde satış talebinde bulunmak, sadece talepte bulunan alacaklı için sonuç doğurmaz.

Hacizli bir malın satış talebinin, alacaklının mensup olduğu derece için sonuç doğuracağına ilişkin düzenlemeler, Türk hukukunda İcra ve İflâs Kanunu m. 107 ve İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 117/1'dir. Malvarlığının birden fazla alacaklı tarafından haczedilmesi, alacaklılar arasında dereceler (İİK m. 100, 101; SchKG m. 110, 111) oluşturulması gereği doğuracağından, bir alacaklının satış talebinde bulunması o derecedeki tüm alacaklılar için hüküm ifade eder.³² Anılan hukukî düzenlemeler, alacaklının önceki-sonraki derecede yer almasına göre ayırım yapmaktadır.

İcra ve İflas Kanunu m. 107'nin ilk cümlesine göre; İcra ve İflas Kanunu m. 100 uyarınca meydana gelen (ilk) derecedeki her alacaklı, satış talebinde bulunabilir ve bu talep derece adına sonuç doğurur. Yine İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 117/1 uyarınca, alacaklı grubundaki her bir alacaklının paraya çevirme talep hakkı vardır.

İlk hacze iştirak şartlarını taşımayıp sonraki derecede yer alan alacaklılar da bulundukları derece adına satış talep edebilme yetkisine sahiptir. Ancak İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin ikinci cümlesine ve İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 117/2'ye göre, bu alacaklılardan her birinin satış talebi, ancak önceki dereceden artacak bedeller (İİK m. 100/3; SchKG m. 110/3) bakımından geçerlidir. Diğer bir deyişle sonraki derecedeki alacaklılar, satış bedelinden önceki derecedeki alacaklıların tatmin edilmesinden sonra yararlanabileceklerinden, sonraki derece-

³² Hans Fritzsche/Hans Ulrich Walder-Bohner, *Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht*, Polygraphischer Verlag, Zürich 1984, s. 409 N. 3; Daniel Hunkeler, *Kurzkommentar – Schuldbetreibung und Konkursgesetz* (Bölüm Yazarı: Sven Rüetschi), 2. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014, Art. 117 N. 1, 2.

deki bir alacaklının satış talebi de kendi derecesi için sonuç doğurur. Anılan hükümler işaret ettiği üzere, derecenin tespiti, hükümlerin uygulanabilmesi adına özel önem taşımaktadır. Yargıtay da bir kararında, İcra ve İflâs Kanunu m. 107 uygulamasında derecenin tespitine dikkat çekmiştir:

“... tarafların birbirlerinin haczine iştirak edip edemeyecekleri ve bir iştirak derecesi oluşturuyorlarsa bu kez şikâyetçinin 107. madde çerçevesinde satış talebinde bulunup bulunmadığına bakılarak bir karar verilmek gerekirken hatalı gerekçe ve eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir. ...”³³

Satış talebinin aynı derecedeki tüm alacaklılar için hüküm doğurması bir gerekliliktir. Aşağıda görüleceği üzere, İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin bir sonucu da aynı derecedeki alacaklıların tüm alacakları tutarında malın paraya çevrilmesidir.³⁴ Birden fazla alacaklı tarafından haczedilmiş malın paraya çevrilmesinden sonra satış bedeli, önce hacze ilk dereceden iştirak eden alacaklılar arasında paylaştırılır, artan bedel sonraki dereceye verilir. Bir alacaklının sadece kendi adına satış talep etmesi faraziyesinde, yalnızca kendi alacağına yetecek malvarlığı paraya çevrilir, aynı dereceden iştirak etmiş diğer alacaklılar sebebiyle de kendi alacağını tam olarak alamayabilir. Bu nedenle derecenin menfaati gözetilerek bir alacaklının satış talebi, mensup olduğu derece için sonuç doğurmalıdır. Yalnızca satış talebinde bulunan alacaklının, aynı derecedeki diğer alacaklılardan bağımsız ve özel olarak tatmin edilmesi mümkün değildir.³⁵

III. AYNI DERECE NAMINA SATIŞ TALEP ETMENİN ŞARTLARI

İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin ilk cümlesi ile İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 117/1'in uygulanması noktasında iki şartın varlığı söz konusudur: Aynı derecede yer alma ve satış talep edilmesi.

³³ Yargıtay 12. HD, E. 2011/2825 K. 2011/5280 T. 20.4.2011 (lexpera).

³⁴ Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017. Ayrıca aşağıda bkz. IV, B.

³⁵ Adrian Staehelin/Thomas Bauer/Daniel Staehelin, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I (Basler Kommentar) (Bölüm Yazarı: Markus Frey), 2. Bası, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2010, Art. 117 N. 1; Jolanta Kren Kostkiewicz/Dominik Vock; Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (Bölüm Yazarı: Georg Zondler), Basel 2017, Art. 117 N. 1.

A. Aynı Derecede Bulunma

1. Genel Olarak Hacze İştirak

Malvarlığı üzerinde haciz sahibi alacaklı, ister önceki derecede olsun isterse de önceki dereceden artan satış bedeli üzerine haciz koydurmuş sonraki derecedeki bir alacaklı olsun, satış talebinde bulunması hâlinde, talep bulunduğu derece adına hüküm ifade eder (İİK m. 107). Alacaklının hangi derecede olduğunun tayini ise, genel kural olarak İcra ve İflâs Kanunu m. 100 ve m. 101'e göre belirlenir. Belirli şartları sağlayan bazı alacaklılar malvarlığı konulan ilk hacze "aynı dereceden" iştirak edebilecekken, bazı alacaklılar ile ancak önceki dereceden artacak satış bedelleri için iştirak edebileceklerdir (İİK m. 100/4). Özel durumlar bakımından ise ihtiyati hacizde İcra ve İflâs Kanunu m. 268 ve kamu alacağından kaynaklanan hacizde Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m. 21'e göre tayin edilir.

Türk ve İsviçre hukuklarında hacze iştirak sistemi, temelde takipli (adi) (İİK m. 100; SchKG m. 110) ve takipsiz (imtiyazlı) (İİK m. 101; SchKG m. 111) iştirak türlerini kabul etmiştir.

İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nda hacze iştiraki düzenleyen m. 110'a göre, alacaklının önceden konulmuş bir hacze, kendi haczinin konulmasından itibaren 30 gün içinde iştirak etme hakkı vardır (SchKG m. 110/1). 30 günlük sürenin geçmesinden sonra yapılacak hacze iştirak talebi üzerine ise, alacaklılar başka bir derece (grup) oluşturacaklar ve bu sonraki dereceden hacze iştirak etmiş alacaklılar, ancak önceki dereceden artan bedel üzerine haciz koyabileceklerdir (SchKG m. 110/2, 3). İsviçre hukukunda, Türk hukuk sistemindeki gibi sert kriterler aranmadığı anlaşılmakta ve geniş biçimde iştirak imkânı sağlanmaktadır.³⁶

Türk hukukunda borçluya karşı bir icra takibi yapmış alacaklının, ilk hacze iştirak edebilmesi için bazı şartların kümülatif olarak bir araya gelmelidir (İİK m. 100). Doktrinde³⁷ alacaklının prosedürü bir icra takibi ile başlatarak haciz isteme aşamasına getirmesi "takip şartı", sa-

³⁶ Postacıoğlu/Altay, s. 511.

³⁷ Berkin, s. 266 vd; Kuru, El Kitabı, s. 532 vd; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 325 vd; Akcan, s. 47 vd; Adnan Deynekli/Sedat Kısa, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 3. Baskı, Turhan, Ankara 2005, s. 5 vd.

tılan malın tutarı vezneye girinceye kadar hacze iştirak edilebilmesi ise “zaman şartı” olarak ifade edilmektedir. Bu iki şarttan başka “öncelik” ve “belgelendirme” şartları da aranmaktadır. Esasen son iki şart birbirini tamamlar niteliktedir.

Bazı kimselere, borçluyla olan ilişkileri ve alacaklarının nitelikleri sebebiyle bir cebri icra prosedürü başlatmaksızın ilk hacze iştirak etme imkânı tanınmıştır (İİK m. 101). İlk hacze aynı dereceden takipsiz iştirak³⁸, satılan malın bedeli vezneye girinceye kadar mümkündür.

Hacze takipli veya takipsiz iştiraktan başka, ihtiyati haczin³⁹ kesin hacze iştirakinde özel bir düzenleme öngörülmüştür. Borçluya ait malvarlığının ihtiyaten haczedilmesinden sonra ve kesin hacze dönüşmeden, başka bir alacaklı tarafından haczedilmişse ihtiyati haciz sahibi alacaklı İcra ve İflâs Kanunu m. 100’deki şartların varlığı ile⁴⁰ kendiliğinden ve geçici olarak bu hacze iştirak edebilir (İİK m. 268/1, c. 1).⁴¹ Hacze iştirakin geçici olması sebebiyle, ihtiyati haczin kaldırılması veya hükümsüz kalması hâlinde geçici iştirak de ortadan kalkacaktır.⁴²

Bununla birlikte malvarlığı üzerinde bir rehin hakkı tesis edilmiş ise, bu rehinden önce konulmuş olan ihtiyati veya kesin hacze iştirak hiçbir alacak için -kamu alacağı dahil-⁴³ kabul edilmemiştir (İİK m. 268/1, c. 2).

³⁸ Ayrıntılı bilgi için, bkz. Ejder Yılmaz, “Hacze Takipsiz Katılma (Hacze İmtiyazlı İştirak)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXXI S. 1-4 (361-394), s. 361 vd.; Akcan, s. 197 vd.

³⁹ Ayrıntılı bilgi için, bkz. Deynekli/Kısa, s. 23 vd.

⁴⁰ İhtiyati haczin iştirakinde İcra ve İflâs Kanunu m. 100’deki şartların aranmaması gerektiğine ilişkin, bkz. Berkin, s. 268; Postacioğlu/Altay, s. 518.

⁴¹ Bu düzenleme, ihtiyati haczin henüz kesin hacze dönüşmediği durumlarda uygulama alanı bulur. İhtiyati haciz kesin hacze dönüştükten sonra, başka bir alacaklının hacze iştirak talebi ancak m. 100’de belirtilen usûlü dairesinde gerçekleşebilir (Kuru, İcra-İflâs, s. 277). İhtiyati haczi kesin haciz halini alan alacaklı, önceki kesin hacze m. 100 uyarınca iştirak edebilir (Yılmaz, Takipli Katılma, s. 303 vd.; Akcan, s. 102; Adnan Deynekli, “Sıra Cetveli ile İlgili Sorunlar”, *Bankacılar Dergisi*, S. 67, 2008, s. 34; Nedim Meriç, *Türk-İsviçre Hukukunda Paylaşırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları*, Yetkin, Ankara 2015, s. 132).

⁴² Üstündağ, s. 231; Kuru, İcra-İflâs, s. 477; Akcan, s. 97; Deynekli, s. 32.

⁴³ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m. 21/1’e 30.03.2006 tarihinde eklenen hükümle, “genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için” İcra ve İflâs Kanunu m. 268/1, c. 2’nin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. 6183 sayılı Kanun m. 21’de sayılan alacakların, malvarlığının üzerinde rehin varsa bu rehinden önceki ihtiyati veya kesin hacizlere iştirak imkânı verilmek amaçlanmaktadır.

Kamu alacaklarının hacze iştirakinde ise, İcra ve İflâs Kanunu sistematüğinden daha farklı bir usûl belirtilmiştir. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m. 21 bir kamu alacağı-nın, bir malvarlığı üzerindeki hacze iştirak edebilmesi için özel şartlar aramamış, kamu alacağı için haciz konulması ile mevcut hacze iştirakin gerçekleşeceğini ve satış bedelinin garamaten paylaştırılacağını öngörmektedir. Aranan tek şart, malvarlığının diğer hacizler sebebiyle paraya çevrilmemiş olmasıdır (AATUHK m. 21).⁴⁴

2. Aynı Derecede Bulunmanın Anlamı

Alacaklının satış talebi kendi bulunduğu derecedeki diğer alacaklılar bakımından da etkili olacağından, alacaklının ilk derecede mi yoksa sonraki derecede mi olduğu önem arz etmektedir. Keza İcra ve İflâs Kanunu m. 107 “mensup olunan dereceye” dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, bir alacaklının satış talebinin hangi alacaklılar için sonuç doğuracağı tespit edilir.

İsviçre İcra ve İflâs Kanunu’nda hacze takipli iştiraki düzenleyen m. 110/2’de, derecelerin nasıl oluşturulacağı açıkça düzenlenmektedir. Hükme göre; ilk hacizden itibaren 30 günlük süre geçtikten sonra

⁴⁴ Bir kamu alacağı nedeniyle konulan hacze, adi alacaklılarca iştirak edilebilmesi mümkün değildir (Ansay, s. 124; Kuru, El Kitabı, s. 538; Akcan, s. 134). Bir kamu alacağı nedeniyle konulan hacze ise, başka bir kamu alacağı haciz tarihinden evvel tahakkuk etmiş olmak şartı ile, paraya çevirme işlemi gerçekleşene kadar iştirak edebilecektir. Ancak haczedilen malın satılması üzerine satış bedeli öncelikle ilk haciz konulan kamu alacağı için verilir, kalan miktar iştirak sırasına göre diğer kamu alacakları için ödenir (AATUHK m. 69). Bkz. “... şikâyet konu sıra cetvelinde 6183 sayılı Kanun’un 69. maddesine uygun olarak, satış bedelinin öncelikli olarak haciz tarihi daha önce olan idarenin alacağına tahsis edilmesi gerekir. ...” Yargıtay 23. HD, E. 2014/10279 K. 2015/4303 T. 05.06.2015 (legalbank). Bir adi alacaklı tarafından konulan ilk hacze, birden fazla kamu alacağının iştiraki hâlinde m. 69 uygulanmaz, kamu idareleri m. 21’e göre hacze iştirak ederek satış bedeli garamaten pay edilir. Bkz. “... Öte yandan, 6183 sayılı Kanun’un 21/1. maddesi, ilk haczin üçüncü kişiler tarafından uygulanması hallerine münhasır olup, üçüncü kişiden sonra birden çok kamu alacaklısı tarafından haciz konulması hâlinde, haciz sahibi bütün kamu alacaklılarının ilk hacze iştirakinin kabulü gerekir. Böyle bir ihtimalde kamu alacaklıları bakımından aynı Kanun’un 69. maddesi uygulanmaz. Diğer anlatımla, üçüncü kişilerin alacağı için haczedilen mallar, malın satış tarihinden önce bir kamu alacağı için de haczedilirse anılan Kanun’un 69. maddesi uygulanmaz ve mahcuza satıştan önce haciz uygulayan bütün kamu idarelerinin kamu alacağı ilk hacze iştirak eder ve satış bedeli aralarında garamaten paylaşılır. ...” Yargıtay 23. HD, E. 2013/4230 K. 2013/4855 T. 10.07.2013 (legalbank). Aynı yönde; Yargıtay 23. HD, E. 2014/6716 K. 2015/4910 T. 25.6.2015 (yargitay.gov.tr).

alacaklılar, aynı şekilde farklı bir hacizle başka bir grup oluştururlar. Yani haciz koyduran alacaklının hacze iştirak için 30 günlük süresi mevcuttur. Bu süre geçtikten sonra, benzer şekilde ancak yeni bir derece meydana gelir.

Hukukumuzda ise bu şekilde doğrudan bir düzenleme olmayıp m. 100/1’de aynı dereceden iştirakin şartları belirtilmiş ve m. 100/3’te “*bunların haricindeki alacaklıların*” artan bedeller için hacze iştirak edebilecekleri ifade edilerek sonraki derece işaret edilmiştir. Derecelerin oluşumu, ilk kesin⁴⁵ hacze⁴⁶ takipli veya takipsiz iştirak edilip edilemeyeceğine göre gerçekleşecektir. Borçluya ait malvarlığının birden fazla alacaklı tarafından haczi hâlinde m. 100 dikkate alınarak derecelerin tespit edilmesi gerekir ki, buna derece kararı denilmektedir.⁴⁷ İlk kesin hacze iştirak talepleri kabul edilen alacaklılar ilk dereceyi oluştururken, iştirak şartlarını taşımayan alacaklılar ise sonraki dereceyi veya dereceleri oluşturacaklardır. İlk hacze iştirak edemeyen alacaklılardan ilki tespit edilerek, diğer alacaklıların iştirak şartları incelenmek suretiyle yeni bir derece meydana getirilecektir⁴⁸. Meydana getirilen derece (topluluk), tüzel kişiliği olmayan bir menfaat grubu olarak nitelendirilmektedir⁴⁹. Kanımızca da m. 107 uyarınca bir alacaklının satış talebinin derece adına etkili olması, “menfaat birliği”nin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hacizli malın satış bedeli paylaştırılırken de bu dereceler dikkate alınacak olup, önceki derecedeki alacaklılar tam olarak tatmin edilmeden sonraki dereceye geçilemez. Diğer bir deyişle, sonraki derecedeki alacaklılar ancak önceki dereceden satış bedelinin artması hâlinde

⁴⁵ Muşul, s. 744; Meriç, s. 132.

⁴⁶ İlk kesin haciz kavramından anlaşılması gereken; kararın öncelikle verildiği haciz değil, öncelikle uygulanan hacizdir. Bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 513; Kuru, El Kitabı, s. 533; Kuru, İcra-İflas, s. 259; Akcan, s. 55; Meriç, s. 129.

⁴⁷ “... İlk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar ayrı derecede hacze iştirak edebilecek alacaklılar ile ilgili düzenleme İİK’nın 100. maddesinde yer almıştır. Bu nedenle icra dosyasına borcun ödenmesi amacıyla yatan para üzerinde de birden fazla haciz varsa ilk haczi uygulayan icra müdürlüğüne anılan madde koşullarında derece kararı yapılarak anlaşmazlık sonuçlandırılır ...” Yargıtay 12. HD, E. 2010/17600 K. 2010/29783 T. 13.12.2010. Aynı yönde; Yargıtay 12. HD, E. 2007/650 K. 2007/2759 T. 20.2.2007 (lexpera).

⁴⁸ Meriç, s. 143.

⁴⁹ Yılmaz, Takipli Katılma, s. 310; Deren-Yıldırım, İştirak, s. 54. Derecenin hukukî niteliği hakkındaki tartışmalar için, bkz. Akcan, s. 178 vd.

alacaklarına kısmen veya tamamen ulaşabilir.⁵⁰ Borçlunun hacizli malları, ilk derecedeki alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmiyorsa icra müdürlüğü tarafından talep üzerine ilave (ek) hacizler yapılabilir (İİK m. 100/2). Ek haciz yapılmasına rağmen hacze ilk veya sonraki dereceden iştirak etmiş alacaklıların tamamının tatmin edilemeyeceği durumda ise sıra cetveli (İİK m. 140, m. 206) düzenlenmesi⁵¹ gündeme gelir.⁵²

B. Alacaklının Satış Talebinde Bulunması

Gerek İsviçre hukukunda gerekse de Türk hukukunda satış talep yetkisinin alacaklıya ait olduğu belirtilmiş, ancak alacaklının niteliği konusunda bir niteleme yapılmamıştır (SchKG m. 117; İİK m. 107). Buna rağmen hem İsviçre doktrini⁵³ hem de Türk doktrini,⁵⁴ satış talep edebilecek alacaklının “kesin” hacizli alacaklı veya hacze “kesin” iştirak etmiş alacaklı olacağı konusunda hem fikirdir. Keza geçici haciz sahibi (İİK m. 108/1) ve ihtiyati haciz sahibi (İİK m. 264/5) alacaklının satış talep etme hakkı bulunmamaktadır.

Bir mal üzerine tek başına haciz koydurmuş alacaklı ile haczine iştirak edilmiş veya iştirak etmiş alacaklıların, satış talep yetkisi bakımından fark bulunmamaktadır. Her bir alacaklının (İİK m. 107; SchKG m. 117/1) satış talebinde bulunma hakkı vardır. Aynı derecede yer alan alacaklılar için etki, bir alacaklının satış talebi ile doğar ve bu derecedeki tüm alacaklılar faydalanabilir. Ancak bir alacaklının satış

⁵⁰ Yılmaz, Takipli Katılma, s. 278, 310; Akcan, s. 181.

⁵¹ “... İİK’nın 100. maddesi gereğince sıra cetvelinin kesinleşen ilk haczin uygulandığı dosyadan düzenlenmesi gerektiği ve daha sonra diğer hacizlerin ilk hacze iştirak edip edemeyeceklerinin İİK’nın 140 ve 206. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ...” Yargıtay 23. HD, E. 2013/8760 K. 2014/2815 T. 10.4.2014 (yargitay.gov.tr).

⁵² Yılmaz, Takipli Katılma, s. 311; Deren-Yıldırım, İştirak, s. 63. İsviçre hukukunda her derece için ayrı şekilde sıra cetveli oluşturulurken, Türk hukukunda tüm dereceler tek bir sıra cetvelinde gösterilir, bkz. Meriç, s. 115.

⁵³ Fritzsche/Walder, s. 408 N. 3; Carl Jaeger/Hans Ulrich Walder/M. Thomas Kull, Das Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) Artikel 89-158), Zürich 2006, Art. 117 N. 3; Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 3; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 3; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 2.

⁵⁴ Postacıoğlu/Altay, s. 528; Kuru, İcra-İflas, s. 283; Üstündağ, s. 238; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 355; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 211; Namlı, s. 336; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 289; Namlı, s. 336.

talebi, o derecedeki veya sonraki derecedeki diğer alacaklıların talep hakkını ortadan kaldırmamaktadır. Nitekim satış talep eden alacaklının sonradan talebini geri alması, aynı derecedeki diğer alacaklılar bakımından da satışın yapılmaması anlamına geleceğinden, diğer alacaklıların satış talebinde bulunmaları tavsiye edilmektedir⁵⁵.

Diğer yandan, hacizli malların satışının sadece alacaklı talebi ile olmayabileceğine, duruma göre icra memurunun kararı veya borçlunun talebiyle de mümkün olabileceğine yukarıda değinilmişti. İcra ve İflâs Kanunu m. 113 uyarınca, alacaklının talebi olmaksızın borçlunun talebiyle de satış yapılabileceği gibi, hacizli malların kıymeti hızla düşüyor veya muhafazası masraflı hale geliyorsa icra müdürü de kendiliğinden satış kararı verebilecektir. Şu hâlde borçlunun satış talebi veya icra müdürünün kendiliğinden satış kararı, bir alacaklının satış talebinde olduğu gibi, tüm veya belli derecelerdeki alacaklılar için sonuç doğuracak mıdır? Yoksa satış isteme süreleri alacaklılar için işlemeye devam edecek midir?

Kanımızca bu soruların cevabına olumlu yaklaşmak gerekir. Acele hallerdeki icra müdürünün kendiliğinden yapacağı satıştan tüm alacaklılar faydalanmalıdır. Yine borçlunun satış talebi, derece farkı olmaksızın tüm alacaklılar bakımından sonuç doğurmalıdır. Nitekim borçlunun satış talebi üzerine alacaklıların satış talep etmesinde mevcut hukukî yararları kalmayacaktır. Bu noktada, borçlunun satış talebi geri alma ihtimaline binaen alacaklıların hacizlerini koruma adına satış talebinde bulunmaları düşünülebilir. Ancak bu çözüm, borçlunun satış talep etmesinin tüm sonuçlarının teoride kalmasına yol açabilir. Borçlunun satış talebini geri alması ihtimaline binaen kanımızca olması gereken, borçlunun satış talep etmesi ile talebini geri alması arasında geçen sürede alacaklıların satış isteme sürelerinin durmasıdır. Satış talebi ile duran süreler (İİK m. 106), talebin geri alınması ile işlemeye devam edecek, böylece alacaklıların satış isteme hakları korunmuş olacaktır.

Rehin hakkı sahibi alacaklı da rehnin/ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başladıktan sonra, taşınurlar için ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren altı ay, taşınmazlar için ise bir yıl içinde satış

⁵⁵ Deynekli, s. 38. Ayrıca aşağıda bkz. IV, A, dn. 72.

isteyebilir (İİK m. 150/e). Ancak rehinli mal, aynı zamanda başka alacaklılar tarafından da haczedilmişse rehinli alacaklının satış talebi, m. 107 kapsamında derece namına sonuç doğurmaz. Çünkü rehin hakkına iştirak edilemeyeceği gibi, rehinli alacaklı derecede de yer almayacaktır. Her ne kadar malın satış bedelinin alacaklılara yetmemesi halinde düzenlenecek sıra cetvelinde rehinli veya ipotekli alacaklı yer alsa da, bunun nedeni Türk hukukunda sıra cetvelinden başka ayrıca pay cetveli düzenlenmemesidir.⁵⁶ Malvarlığı paraya çevrildiğinde rehinli veya ipotekli alacaklı (İİK m. 125/3, m. 206/1) alacağını öncelikle alır.

Borçluya ait haczedilmiş bir mal üzerindeki ilk kesin hacze bir kamu alacağı tarafından iştirak edildikten sonra, bu malın kamu alacağı için satış işlemlerine başlanması halinde, m. 107 uyarınca aynı derecedeki adî alacaklılar bakımından sonuçları doğacak mıdır? 6183 sayılı Kanun m. 21'e göre, hacizli mal paraya çevrilene kadar kamu alacağının adî hacze iştiraki mümkündür.⁵⁷ Yani adî alacak sebebiyle konulan haciz ile kamu alacağından dolayı konuşan haciz aynı derecede bulunabilir. Bu nedenle, kamu alacağından dolayı konulan haciz nedeniyle mal paraya çevrilirse, m. 107'nin etkilerinin aynı derecede yer alan diğer adî alacağa dayanan hacizli alacaklar için de doğduğunu kabul etmek gerekir.

Menkul mallar; tahsil dairelerince ve köylerde ihtiyar kurullarınca⁵⁸, haczin yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılır (AATÜHK m. 84/1). Gayrimenkuller ise, satış komisyonları⁵⁹ tarafından açık arttırma suretiyle yapılır (AATÜHK m. 90). Gayrimenkullerin satış süresi ile ilgili düzenleme olmadığından, hacizden 15 gün sonra olmak şartıyla, zamanaşımı süresi dolana kadar satış yapılabileceği ifade edilmektedir.⁶⁰ Öte yandan kamu alacağı için

⁵⁶ Meriç, s. 117, 120.

⁵⁷ Yukarıda bkz. III, A, 1, dn. 44.

⁵⁸ Borçlunun da satış talep etme hakkının olması gerektiğine ilişkin, bkz. Hakan Arslaner, 6183 sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Tahsili, Ankara 2010, s. 292.

⁵⁹ Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m. 90/c. 2: "Satış komisyonu, il ve ilçelerde en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zatın reisliği altında belediye meclisi tarafından kendi azası arasından seçilmiş bir zat ile alacaklı amme idaresinin salahiyetli bir memurundan ve gayrimenkulün bulunduğu yer tapu sicil muhafızı veya tevkil edeceği zattan teşekkül eder".

⁶⁰ Arslaner, s. 300; İrfan Barlass, Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Takibi, İstanbul 2017, s. 210.

haczedilmiş bir malın paraya çevrilebilmesi için, 6183 sayılı Kanun'da satış talebi düzenlenmemiştir. Hacizden sonra ayrıca satış talebi aranmayacağı belirtilmiştir.⁶¹ Buna neden olarak, alacaklı kamu idaresinin aynı zamanda "tahsil organı" olması ve sahip olduğu "kendiliğinden harekete geçme" yetkisi⁶² gösterilebilir. Bu nedenle, kamu alacağı ile hacze aynı dereceden iştirak eden alacaklılar için İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin etkilerini ne zaman doğurmaya başlayacağı belirsizdir.

Kamu alacaklarının takibinde satış talebi bulunmasa da m. 107'nin etkisinin uygulanabileceği bir satış kararı anı esas alınmalıdır. Bu zaman noktası, tahsil dairesi veya satış komisyonunun hacizli malın paraya çevrilmesi iradesini gösterdiği an olmalıdır. Kanımızca menkul mallar için açık artırma istisna hallerde pazarlıkla satış kararı (AA-TÜHK m. 85/1), gayrimenkul mallar için ise satış komisyonu kurulma (AATÜHK m. 90) anı⁶³; aynı zamanda satış işlemlerinin başlangıcı olduğundan, anılan karar tarihleri itibarıyla aynı derecedeki adî alacaklılar için İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin etkilerinin doğacağı kabul edilebilir.

IV. AYNI DERECE NAMINA SATIŞ TALEP ETMENİN SONUÇLARI

İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 117/1'den açıkça anlaşılmasa da İcra ve İflâs Kanunumuz (m. 107) açıkça, her alacaklının satış talep edebileceği ve satış talebinin aynı derecedeki tüm alacaklılar için etkili olacağını⁶⁴ belirtmektedir.

A. Satış İsteme Süresine Etkisi

Satış talep etmenin ilk etkisi, aynı derecedeki tüm alacaklıların satış isteme süreleri üzerine olur. Hacze kesin iştirak etmiş alacaklı, bireysel olarak haczinin düşmesine mâni olmak amacıyla yasal süreler içinde (İİK m. 106; SchKG m. 116) hacizli malın satılmasını isteyebilir. Bu tip bir alacaklının satış talebi ile sadece kendisi için değil, aynı de-

⁶¹ Deynekli, s. 40.

⁶² Bkz. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 352-354.

⁶³ Doktrinde satış işleminden önce yerine getirilmesi gereken ilk işlem olarak, satış komisyonunun oluşturulması gösterilmektedir, bkz. Barlass, s. 196.

⁶⁴ Üstündağ, s. 238; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 211.

recedeki diğer alacaklılar için de süreler korunmuş olacaktır.⁶⁵ Diğer bir deyişle artık diğer alacaklıların satış talebinde bulunmalarına gerek olmayacak, hacizleri varlıklarını devam ettirecektir. Aynı etki, Türk hukukunda da kabul edilmiştir:

“... İİK’nın 107. maddesinde; ‘‘Her alacaklı, mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunabilir’’ hükmüne yer verilmiştir. Anılan yasal düzenleme uyarınca, aynı dereceye dahil alacaklılardan birinin satış istemesi hâlinde, aynı derecede yer alan diğer alacaklıların ayrıca satış talep etmesine gerek kalmaz. ...’’⁶⁶

Aynı dereceden bir alacaklının satış talebinde bulunması, o derecedeki diğer alacaklıların hacizlerinin düşmesine engel olacağı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nca da teyit edilmiştir.

“... İİK’nın 107. maddesinde ‘‘her alacaklı mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunabilir’’ hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla aynı dereceye dahil alacaklılardan birinin satış istemesi hâlinde haciz, bahis konusu derece için düşmeyip, hüküm ve tesirini icra edeceğinden, müşteki alacaklının ayrıca satış istemesine gerek olmayacaktır. ... Hal böyle olunca her iki alacaklı aynı dereceye mensup olduklarından, İİK’nın 107. maddesine göre her alacaklı, mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunabilir. Bu durumda, 1993/2858 sayılı dosya alacaklısı davacı mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunmuş olduğundan, müşteki alacaklının ayrıca satış isteğinde bulunmasına gerek bulunmamaktadır. ...’’⁶⁷

Hacze aynı dereceden iştirak etmiş alacaklılardan birinin satış talebi ile, o derecedeki tüm alacaklılar satış istemiş sayılacak ve diğer

⁶⁵ Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 5; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 2; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 2.

⁶⁶ Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017 (lexpera). “... şikâyet olunan şirketin 05.07.2013 tarihli ihtiyati haczinin, 11.09.2014 tarihinde kesin hacze dönüştüğü, şikâyetçi tarafın 06.08.2014 tarihli haczinin ilk kesin haciz olduğu, şikâyet olunan şirketin alacağı, şikâyetçinin takip tarihi olan 16.07.2014 tarihinden önce, 29.08.2013 tarihinde açmış olduğu davaya dayandığından İİK’nın 100/1-2. maddesindeki iştirak koşullarını taşıdığı, şikâyetçi ve şikâyet olunanın alacaklarının aynı derece içerisinde yer aldığı anlaşılmıştır. Buna göre mahkemenin, şikâyetçinin henüz satış isteme süresi dolmadan, bir başka anlatımla 06.08.2014 tarihli haczi ayakta iken, aynı derece içerisinde yer alan şikâyet olunanın 15.12.2014 tarihli satış talebinden yararlanacağını İİK’nın 107. maddesi uyarınca kabulü doğru olmuştur. ...” Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. HD, E. 2017/23 K. 2017/215 T. 14.3.2017 (lexpera).

⁶⁷ Yargıtay HGK, E. 2000/19-1610 K. 2010/1703 T. 15.11.2000 (hukukturk).

alacaklıların hacizleri muhafaza edilecektir.⁶⁸ Öte yandan, önceki derecedeki alacaklının satış talebi, sonraki derecedeki hacizli alacaklının sürelerine etki etmez.⁶⁹ Diğer bir deyişle ilk derecede yer alan bir alacaklının satış talebi, sadece aynı derecedeki alacaklıların satış isteme süreleri bakımından etkili olacak olup, sonraki derecedeki alacaklılar bakımından etkili olmayacak ve sonraki derecedeki alacaklıların ayrıca kendileri satış talep etmeleri gerekecektir. Bununla birlikte, hukukumuzda satış talebinin sonuç doğurabilmesi için, kanunî süreler içinde satış avansının da yatırılması gereği göz önünde bulundurulmalıdır.

İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında,⁷⁰ derecesini hukuka aykırı olarak kaybedip sonraki dereceye geçirilen bir alacaklının satış talebinin etkilerini doğurmaya devam edeceğine hükmetmiştir. Doktrinde bu kararın, genel kural olarak kabul edilemeyeceği dile getirilmektedir.⁷¹

İsviçre doktrininde, aynı dereceden bir alacaklı satış talebinde bulunmuş olsa dahi, diğer alacaklılara da süresi içinde satış talebinde bulunmaları tavsiye edilmektedir. Bunun nedeni olarak, ilk satış talep eden alacaklının alacağının ödenerek takibi sona ermiş veya kendisiyle taksitle ödeme anlaşması yapılarak (İİK m. 111; SchKG m. 123) satış talebinin etkileri ortadan kaldırılmışsa ya da satış talebi geri alınmışsa hacizli mallar hakkındaki takiplerin devamı diğer alacaklılar tarafından sağlanmalıdır. Bu hallerde satışın gerçekleşebilmesi ancak aynı derecedeki başka bir alacaklının yeniden satış talebinde bulunması ile söz konusu olabilir. Satış isteme süresi geçmiş ve süresinde satış talebinde bulunulmamışsa bu alacaklılar takibin düşmesi (SchKG m. 121) ile karşı karşıya kalabileceklerdir.⁷² Şu durumda, satış talep eden alacaklı dışındaki alacaklıların satış isteme sürelerinin nasıl etkileneceğine değinmek gerekir. Bir alacaklının satış talebi ile aynı derecedeki ala-

⁶⁸ Belgesay, s. 306; Postacıoğlu/Altay, s. 529; Dönmez, s. 17; Namlı, s. 335; Deynekli, s. 38; Erdal Dülger/Yavuz Süphandağ, Sıra Cetveli, Haciz ve İflasta Özellik Arzeden Durumlar ve İncelikler, Aristo, Ankara 2014, s. 28.

⁶⁹ Muşul, s. 774-775.

⁷⁰ BGE 85 III 79 ff.

⁷¹ Fritzsche/Walder, s. 409 N. 3; Frey (Stahelin/Bauer/Stahelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 5.

⁷² BGer. Vom 11.11.2005, 7B, 158/2005 E. 1; Frey (Stahelin/Bauer/Stahelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 5; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 2; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 4.

caklılar için de süreler korunacak, söz gelimi satış talebi geri alınmışsa diğer alacaklılar bakımından süre baştan mı başlayacak yoksa kaldığı yerden işlemeye devam mı edecektir? Kanımızca diğer alacaklıların satış isteme sürelerinin kaldığı yerden işlemeye devam etmesi daha isabetli olacaktır. Bu nedenle diğer alacaklıların, kalan satış isteme süresinde talepte bulunmaları gerekmektedir.

Bir alacaklının satış talebinden, aynı derecedeki diğer alacaklıların bu imkândan faydalandırılmaması, yani diğerlerini bakımından sürenin kesilmeyip hacizlerinin düştüğünün kabul edilmesi halinde hangi hukukî yola başvurulması gerekecektir? Uygulamada bu sorun, iştirak dereceleri sıra cetveli aşamasında belirlendiğinden,⁷³ paylaşırma aşamasında sıra cetveline karşı şikâyet yolu ile çözülmektedir⁷⁴ (İİK m. 142/3). Sıra cetveline şikâyet yargılamalarında, ya alacaklılardan birinin haczinin düştüğü başka bir alacaklı tarafından ileri sürülmekte ya da alacaklı satış isteyen alacaklı ile aynı derecede olduğu gerekçesiyle kendi haczinin düşmeyip ayakta olduğunu ileri sürmektedir. Şikâyet

⁷³ "... Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, ... İİK'nın madde 107 hükmü gereği, "aynı derece yer alan hacizler sebebi ile bir alacaklının satış talebi aynı derecede ki diğer alacaklılara sirayet eder" hükmüne göre diğer alacaklıların ayrıca satış talep etmelerine ihtiyaç bulunmadığı, bu takdirde sıra cetveline esas olan gayrimenkullardan 947 ada 2 parsel sayılı gayrimenkul yönünden 2003/2204 sayılı dosyadaki alacaklı vekilinin 12.09.2006 tarihli satış talebinin ve gider avansı ödemesinin aynı derecedeki tüm dosyalara sirayet edeceği ve bu kapsamda satış talebinin ve haczin devam ettiği süreçte 2003/2203 sayılı dosya yönünden de İİK'nın madde 107 gereği satış isteme mükellefiyetinin bulunmayacağı, bu durumda 2003/2203 sayılı dosyada 947 ada 2 parsel yönünden haczin düşmediği ve bu gayrimenkulün satış bedeli yönünden sıra cetvelinde bu dosya alacaklısına pay ayrılması gerekeceği; 1.İcra Müdürlüğü'nün 2003/1306 esas ve 2004/646 esas sayılı icra dosyaları yönünden iptaline karar verilmiştir. ... davalının bu tarihe kadar satış talebinde bulunmadığı, davacının satış talebinin davalının satış talep etme süresini uzatmayacağı, davalı alacaklının İİK'nın 107. maddesinden yararlanma için kendi satış süresi içinde gayrimenkul satışının yapılması gerektiği ve bu açıklanan sebeple İİK'nın 107. madde şartlarının oluşmadığının anlaşıldığı, dolayısı ile davalının haczinin düştüğünün kabulüyle ..." Yargıtay 23. HD, E. 2015/9946 K. 2018/4722 T. 16.10.2018 (hukukturk).

⁷⁴ "... Şikâyet, sıra cetvelinde sıraya ilişkindir. ... Somut olayda, şikâyetçinin takibi İİK'nın 100. maddesindeki koşulları taşımadığından, şikâyet olunanın haczine iştiraki mümkün değildir. Şikâyetçinin takibinin İİK'nın 100. maddesinin koşullarını taşımış olması hâlinde, aynı yasanın 107. maddesi uyarınca şikâyet olunanın satış talebinden yararlanması mümkün olacaktı. Bu durumda mahkemece, şikâyetçinin takibinin şikâyet olunanın haczine iştirak koşullarını taşımadığı, bu nedenle İİK'nın 107. maddesinden yararlanamayacağı gerekçesiyle, şikâyetin reddi gerekirken ..." Yargıtay 23. HD, E. 2015/3905 K. 2016/185 T. 18.1.2016 (lexpera). Bkz. Yargıtay 19. HD, E. 2011/2825 K. 2011/5280 T. 20.04.2011 (lexpera).

üzerine icra mahkemesince İcra ve İflâs Kanunu m. 107 dikkate alınarak yapılacak inceleme ile karar verilmekte ve sıra cetveli nihai halini almaktadır.

C. Paraya Çevrilecek Hacizli Malvarlığı Miktarına Etkisi

Aynı dereceden hacze iştirak eden alacaklılardan birinin satış talebinde bulunmasının diğer bir sonucu, sadece talep eden alacaklının alacağı kadar veya onun haczettiği mallar değil, tüm grubun alacağını karşılayacak malvarlığının paraya çevrilmesini gerektirir.⁷⁵ Yani aynı derecedeki bir alacaklı satış talebinde bulunduğunda, o derecedeki tüm alacaklılar tarafından haczedilen mallar ve o derecedeki alacaklıların tamamının alacağı karşılanacak şekilde satış yapılır.⁷⁶ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi de 24.1.2017 tarihli kararında, aynı derecedeki alacaklıların alacakları karşılanana dek satışa devam edileceğine hükmetmiştir.

“ ... Böyle bir durumda, aynı derecede yer alan alacaklılardan biri, haczettirdiği malların satışı isteminde bulunduğu zaman, haczedilen mallardan, sadece satış talep eden alacaklının alacağını karşılayacak miktar satılmaz. Zira, alacaklının satış talebinden, İİK'nın 107. maddesi gereğince, aynı dereceye mensup diğer alacaklılar da istifade edeceğinden, bu alacaklıların da alacağını karşılayacak miktardaki malların satışına gidilir. Başka bir ifadeyle, haczedilen bir veya birkaç malın satılması, satış isteyen alacaklının alacağını tatmine yeterli olsa bile, satışa son verilmeyip aynı derecede yer alan diğer alacaklıların alacağı karşılanıncaya kadar satışa devam edilir. ...”⁷⁷

Konu hakkında, Türk hukukunda şu tarz bir örnek⁷⁸ verilmiştir: Borçlu B'ye karşı A (alacak: 4.000 TL), C (alacak: 3.000 TL) ve D (alacak: 500 TL) icra takibi yapmış, A televizyon ve buzdolabını haczettirmiş, C bu hacizlere aynı dereceden iştirak etmiş ve ayrıca ek haciz ile çamaşır

⁷⁵ Antonine Favre, Schuldbeitreibung- und Konkursrecht (Fransızca Metinden Çeviren: Dr. E. Steiner), Universitätsverlag Freiburg, Freiburg 1956, s. 194; Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 3; Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 1; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 3. Türk hukukunda; Belgesay, s. 306; Dönmez, s. 16.

⁷⁶ Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 6; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 3.

⁷⁷ Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017 (lexpera).

⁷⁸ Örnek için, bkz. Talih Uyar/Alper Uyar/Cüneyt Uyar, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi C. II, 3. Baskı, Bilge, Ankara 2014, s. 2104-2105.

makinesini haczettirmiş, D de bu mallara haciz koydurmuş ve sonraki dereceden hacze iştirak etmiştir. Buna göre A buzdolabının satılmasını isterse, kendi alacağı karşılıp C'nin alacağı karşılanamayacaksa televizyonun da satışı gerçekleştirilmelidir. Elde edilen satış bedeli her ikisinin alacağını karşılıyorsa A ve C'ye ödenir, karşılamaması hâlinde ise garameten paylaştırılır. Satış talebinde bulunan C ise yine A'nın da alacağı dikkate alınarak öncelikle buzdolabı, her iki alacak da karşılanamamışsa televizyonun da satışı yapılır. A ve C'nin alacağı karşılanamamışsa paylaşırma garameten yapılır. Bu durumda C, ek haciz ile haczedilen çamaşır makinesinin satışını talep edebilir ve bu mala konulan haciz tüm derece için sonuç doğuracağından⁷⁹ satış bedeli A ile C arasında garamete usûlü ile pay edilir.⁸⁰ Satıştan artan bir bedel olması hâlinde bundan D de yararlanacaktır. İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin uygulanabilmesi, hacizli malların satışının tek tek yapılmasına bağlı tutulmaktadır.⁸¹

İsviçre hukukunda alacağı dikkate alınacak alacaklılara, hacze geçici iştirak eden alacaklılar da dahil edilmektedir.⁸² Ancak bu alacaklıların hacizleri kesin nitelikte olmadığından, hacze geçici iştirak eden alacaklıların payları geçici olarak depo edilecektir (SchKG m. 144/5).⁸³ Anılan hükmün İcra ve İflâs Kanunu'muzdaki karşılığı m. 138/4'e göre, geçici hacizler⁸⁴ için ayrılmış paylar bankaya veya banka olmayan yerlerde mahkeme veya icra kasalarında saklanır.

Son olarak, İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin bu sonucunun hukuka uygun şekilde uygulanmaması halinde başvurulabilecek hukukî yollar, hacze aynı dereceden iştirak eden alacaklılar ve borçlu bakımından farklılık gösterebilir. Alacaklının satış talebi ile, aynı dereceden iştirak eden tüm alacaklıların alacağını karşılayacak nispette hacizli malın sa-

⁷⁹ İlave haciz, alacaklılardan birinin talebi üzerine yapılabilir ve hacze iştirak etmiş tüm alacaklılar adına hüküm ifade eder, bkz. Yılmaz, Takipli Katılma, s. 311; Akcan, s. 184.

⁸⁰ Uyar/Uyar/Uyar; çamaşır makinesinin C tarafından satışının talebi hâlinde, bu mal üzerinde A'nın haczi olmadığından satış bedelinden A'nın istifade edemeyeceğini belirtmektedir, bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 2105.

⁸¹ Uyar/Uyar/Uyar, s. 2105.

⁸² Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 3; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 3.

⁸³ Fritzsche/Walder, s. 409 N. 3; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 3.

⁸⁴ Geçici haciz kavramından, sadece İcra ve İflâs Kanunu m. 69 anlamındaki geçici haciz ile m. 268 uyarınca ihtiyati haciz de anlaşılmaktadır, bkz. Meriç, s. 54. Aynı yönde; bkz. Üstündağ, s. 294 dn. 948a.

tışı yapılmıyorsa, örnek olarak hacizli bazı mallar satış hazırlıklıların dışında bırakılmışsa, aynı dereceden iştirak eden alacaklılar “hakkın yerine getirilmemesi sebebi” ile şikâyet yoluna başvurabilmelidir (İİK m. 16/2). Borçlu ise, diğer alacaklıların aynı derecede olmadığı gerekçesi ile, satış isteyen alacaklının alacağını aşacak nispette malının paraya satılması halinde ihalenin feshi (İİK m. 134) isteminde bulunabilir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 24.1.2017 tarihli kararında, önüne gelen ihalenin feshi davasında, borçlunun talebi üzerine aynı derecedeki alacaklıların alacakları toplamı dikkate alınarak karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir.⁸⁵

“... Şikâyetçi borçlu tarafından, ihale konusu taşınmazlardan 435 ada 2 parsel sayılı taşınmazın satış bedelinin dahi, tek başına alacaklının alacağını karşıladığı halde, satışa devam edilip diğer taşınmazların satılmasının usulsüz olduğu ileri sürülerek, 435 ada 2 parsel dışında kalan taşınmazlara ilişkin ihalelerin feshi isteminde bulunulduğu görülmektedir. ... Bu durumda, mahkemece, ihale konusu taşınmazlar üzerinde, takip alacaklısı dışında başkaca alacaklıların da aynı tarihli hacizlerinin bulunduğu gözetilerek, bu alacaklıların, takip alacaklısı ile aynı derecede hacze iştirak edip etmediklerinin İİK’nın 100. maddesi çerçevesinde incelenmek suretiyle belirlenmesi, aynı derecede hacze katılma koşullarının mevcut olduğunun saptanması hâlinde, İİK’nın 107. maddesi uyarınca, sadece satış isteyen takip alacaklısının alacak miktarının değil, alacaklı ile aynı derecede hacze iştirak eden alacaklıların alacaklarının da güncel dosya hesabı yaptırılarak tespit edilmesi, takip dosyası borcu ve aynı derecede yer alan diğer alacaklıların alacaklarının tamamının toplamı dikkate alınarak, satışı yapılan taşınmazların ihale bedellerinin, bu alacakları karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi suretiyle oluşacak sonuç doğrultusunda karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir. ...”

D. İhalenin Feshinin Talep Edilebilmesine Etkisi

İcra ve İflâs Kanunu m. 107 uyarınca derece namına satış talep etmek, ihalenin feshini (İİK m. 134/2) talep edebilecek kişiler bakımından da sonuç doğurmalıdır. Şöyle ki, İcra ve İflâs Kanunu m. 134/2’de ihalenin feshini talep edebileceklerden biri “sadece satış isteyen” alacaklıdır. Hükmün lafzından, satış talep eden alacaklı dışındaki diğer

⁸⁵ Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017 (lexpera).

alacaklıların ihalenin feshini isteyemeyecekleri sonucu çıkmaktadır. Buna karşılık diğer alacaklıların, ancak hükümde belirtilen “tapu sicilindeki ilgililer” niteliği ile ihalenin feshini isteyebilecekleri kabul edilmektedir.⁸⁶ Fakat taşınır malın satışında diğer alacaklıların, tapu sicilindeki ilgililerden olamayacakları da izahtan varestedir. Şu hâlde, satış isteyen alacaklı ile aynı derecede bulunan alacaklılar da ihalenin feshini talep edebilmelidir. Bir alacaklının satış talep etmesi, aynı derecedeki diğer tüm alacaklıların adeta ileride ihalenin feshini talep etme haklarını elinden almaktadır. Bu nedenle, İcra ve İflâs Kanunu m. 134/2 düzenlemesinin isabetli olup olmadığı tartışması bir yana, satış talep eden alacaklı ile aynı derecede yer alan diğer alacaklıların da ihalenin feshini isteyebilmeleri gerektiği kanaatindeyiz.

E. Taksitle Ödeme Taahhüdüne Etkisi

İsviçre hukukunda, Türk hukukundaki karşılığı taksitle ödeme taahhüdü (İİK m. 111) olan “satışın ertelenmesi” başlıklı m. 123’e sonuç bağlanmaktadır.⁸⁷ Mevzuat hukuk uygulamasında, satış talep eden alacaklı ile borçlu taksitle ödeme anlaşması hususunda anlaşmış ve satışın ertelenmesi gündeme gelmişse, satışın ertelenmesi sadece bu alacaklıyı bağlayacak ve satış gerçekleşmeyecektir. Satış talebi ise diğer alacaklılar bakımından da düşecek ve bu diğer alacaklıların yeniden satış talebinde bulunmaları gerekecektir.⁸⁸ Hukukumuzda taksitle ödemenin satış işlemleri üzerinde erteleme gibi bir etkide bulunması mümkün değildir. Bunun nedeni İcra ve İflâs Kanunu m. 111/1’e göre,

⁸⁶ Kuru, El Kitabı, s. 712; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, Ders Kitabı, s. 228.

⁸⁷ İsviçre İcra ve İflâs Kanunu düzenlemesine göre; borçlu borcunu taksitler hâlinde ve düzenli biçimde makul taksitleri icra memuruna ödeyebileceğini ortaya koyabilirse icra memuru ilk taksitin alınmasından sonra satışı en fazla on iki ay erteleyebilir (SchKG m. 123/1). Öte yandan m. 219/4’te belirtilen birinci sınıf alacaklıların konu olduğu takiplerde satışın ertelenmesi en fazla altı ay olabilir (m. 123/2). Taksitlerin miktarı ile ödeme tarihleri icra memuru tarafından belirlenirken, alacaklı ve borçlunun durumları göz önünde bulundurulur (m. 123/3). Erteleme, olası talik hallerinde uzatılır ve duraksamadan sonra taksit ve ödeme zamanı yeniden kararlaştırılır (m. 123/4). Şartların gerektirmesi hâlinde icra memuru, kendiliğinden veya alacaklı ya da borçlunun talebi üzerine kararını değiştirebilir, taksitlerin zamanında ödenmemesi üzerine satışın ertelenmesi ortadan kalkar (m. 123/5).

⁸⁸ Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 3; Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 7; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 5; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 4. Ayrıca yukarıda bkz. IV, A.

taksitle ödemenin ancak “satış talebinden evvel” yapılabilecek olmasıdır. Diğer bir deyişle taksitle ödeme taahhüdü veya anlaşması haciz aşamasında satış talep edilmeden evvel yapılabilir. Böylelikle henüz satış aşamasına geçilmemiş olacağından, taksitle ödemenin satışa bir etkisinin olabilmesi mümkün değildir. İsviçre hukukunda ise taksitle ödeme, en erken alacaklı satış talebinde bulunduktan sonra yapılabilir. ⁸⁹ Bunun doğal sonucu olarak, taksitle ödeme satış işlemlerini etkilemektedir.

Türk hukuku bakımından, şu ihtimal de değerlendirilmelidir: Acaba borçlu ile bir alacaklı arasında taksitle ödeme anlaşması veya taahhüdü yapıldıktan sonra, alacaklı ile aynı derecede yer alan başka bir alacaklı tarafından satış istenmişse, bu talep anlaşma veya taahhütle bağlı alacaklı için de sonuç doğurur mu? Nitekim İcra ve İflâs Kanunu m. 111’e göre, taksitle ödeme taahhüdü veya taksitle ödeme anlaşması hâlinde icra işlemleri kendiliğinden durur ve bu sürede satış isteme süresi işlemez. Kanımızca bu soruya olumlu cevap vermek gerekir. Aynı derecedeki başka bir alacaklının satış talebi, her ne kadar kendisi satış isteyemeyecekse de anlaşma veya taahhütle bağlı alacaklı için de geçerli olmalıdır. Ancak bu etki, paylaşırma aşamasında kendini gösterir. Şöyle ki, satış talebi sonucunda sözleşme veya taahhüt sona ermeden hacizli mal satılmışsa bağlı alacaklı da paylaştırmaya dahil edilmeli ve sıra cetvelinde kendisine düşecek pay ödenmelidir. Duruma göre ödeme üzerine, borcun tamamının ödenmesi hâlinde takip sona erer ya da mükerrer ödemeye mâni olmak adına da ödenen miktarın sözleşme veya taahhütten indirilmesi gerekir. Öte yandan satış talep edilen mal paraya çevrilene kadar taksitle ödeme sözleşme veya taahhüdü borçlu tarafından yerine getirilmişse borç ödenmiş olacağından takip sona erer ve paylaşırma aşamasında bu alacaklı yer alamaz.

F. İstihkak Davasına Etkisi

Son olarak istihkak davası (İİK m. 96-97) ile satış talebi arasındaki ilişkiye değineceğiz. Bu incelemeyi, kendisine karşı istihkak iddiası ileri sürülen alacaklının satış istemesi ile aynı derecedeki başka bir alacaklının satış talep etmesini ayırarak yapacağız.

⁸⁹ Suter, Basler Kommentar, Art. 123 N. 11. Ayrıca bkz. Postacıoğlu/Altay, s. 531.

Borçlunun elinde bulunan ve birden fazla alacaklı tarafından haczedilmiş bir mal hakkında üçüncü kişi, hacze ilk dereceden iştirak eden bir alacaklıya karşı istihkak iddiasında bulunmuşsa (İİK m. 96-97) aynı derecedeki başka bir alacaklının satış talebi, istihkak iddiası ileri sürülen alacaklı hakkında nasıl sonuç doğuracaktır? İlk olarak belirtmek gerekir ki, istihkak iddiası sadece ileri sürülen alacaklı bakımından sonuç doğurur. Başka bir deyişle istihkak davasında, mevcut takip için istihkak iddiası ileri sürülen mal üzerindeki haczin caiz olup olmadığı tartışılır.⁹⁰ Nitekim hacze iştirak eden ve kendisine karşı istihkak iddia edilen alacaklı, istihkak davasını kazanmışsa davanın sonucundan sadece kendisi faydalanır.⁹¹ Diğer alacaklılara karşı istihkak iddiası ileri sürülmemişse bu alacaklılarca yürütülen takipler bakımından hacizli mal hakkındaki istihkak iddiası sonuç doğurmaz. Bu nedenle aynı derecedeki bir alacaklının satış talebi, kendisine karşı istihkak iddiası ileri sürülmüş ve istihkak davası açılmış alacaklı dahil o derecedeki tüm alacaklılar için geçerli kabul edilmelidir. Başka bir alacaklının satış talebi üzerine istihkak davasına konu edilen mal paraya çevrilmişse davaya davalı/alacaklıya düşen pay üzerinden devam edilir.⁹² Bu paranın alacaklıya verilip verilmeyeceğini hâkim takdir eder (İİK m. 97/10).

Bir istihkak prosedüründe icra mahkemesi takibin devamına karar vermiş (İİK m. 97/1) ve bu kararın tebliği üzerine üçüncü kişi istihkak davası açmış olmasına rağmen davalı/alacaklı satış talebinde bulunmuşsa satış talebinin akıbeti ne olacaktır? İcra mahkemesince takibin devamına karar verilmişse m. 106'daki süreler işlemeye devam etmektedir.⁹³ Alacaklının talebi üzerine istihkak konusu mal paraya çevrilmiş ise, dava satış bedeli üzerinden görülmeye devam eder. Bununla birlikte alacaklı dava devam ederken satış talebinde bulunmuş, ancak henüz paraya çevirme işlemi tamamlanmadan icra mahkemesi

⁹⁰ Kudret Aslan, *Hacizde İstihkak Davası*, Turhan, Ankara 2005, s. 22; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 334 vd.; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, *Ders Kitabı*, s. 193.

⁹¹ Yılmaz, *Takipli Katılma*, s. 310; Deren-Yıldırım, *İştirak*, s. 55; Akcan, s. 181.

⁹² Malın satılması hâlinde davanın satış bedeline dönüşeceğine ilişkin, bkz. Kuru, *El Kitabı*, s. 564; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 342; Aslan, s. 475 vd.

⁹³ Kuru, *El Kitabı*, s. 551. Aslan'a göre, istihkak davası açılması ile satış isteme süresi kanun gereği duracak olsa da takip devam ettiğinden alacaklının satış talep etmesinde bir engel yoktur, bkz. Aslan, s. 472 vd.

üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul edilmişse, davalı/alacaklının satış talebi aynı derecedeki alacaklılar bakımından da hükümsüz kalacak mıdır? İstihkak davasında davacı üçüncü kişi haklı bulunmuşsa mahkemece -iddianın mülkiyet hakkı olması hâlinde- “mal üzerindeki haczin kaldırılmasına” karar verilir.⁹⁴ Bu karar ile davalı/alacaklının haczi geçersiz hale⁹⁵ geldiği gibi, satış talebi de geçersiz hale gelir. Böylelikle m. 107’ye göre, aynı derecedeki alacaklılar için de satış talebi hükmünü kaybetmiş olur. Şu hâlde diğer alacaklıların ayrıca satış talep etmeleri gerekir ancak satış isteme sürelerinin geçmiş olması muhtemeldir. Aynı derecede yer alan alacaklıların hakları zayi olmaması için, istihkak iddiası muhatabı alacaklının satış talep ettiği süre ile mahkemenin karar verdiği ana kadar, diğer alacaklıların satış isteme sürelerinin durması, kanımızca en hakkaniyetli çözüm yoludur. İcra mahkemesinin kabul kararı ile, diğer alacaklıların satış isteme süreleri kaldığı yerden devam etmelidir.

V. SONRAKİ DERECEKİ ALACAKLININ SATIŞ TALEBİNDE BULUNMASI

A. Sonraki Derecedeki Alacaklı Kavramı ve Satış Talebi

Yukarıda bahsedildiği üzere⁹⁶, ilk kesin hacze aynı dereceden iştirak şartlarını taşımayan (İİK m. 100; SchKG m. 117) alacaklılar, kendi aralarındaki ilk kesin haciz tespit edilip iştirak şartlarının varlığına göre yeni bir derece oluşturacaktır. Bu kesin hacze iştirak şartlarını taşıyıp talebi kabul edilenler sonraki (ikinci) dereceyi meydana getirecektir.

Türk ve İsviçre hukuklarında, sadece ilk dereceyi oluşturan alacaklılara değil, sonraki dereceyi oluşturan alacaklılara da satış talep etme hakkı tanınmaktadır. Her bir alacaklı, bulunduğu derece önem arz etmeksizin satış talebinde bulunabilir. Önceki veya sonraki derecede yer alması, satış talep etme hakkını etkilemez. Diğer bir deyişle farklı derecelerde yer almaları, alacaklıların satış talep etme haklarına hâlel getirmez. Sonraki derecedeki alacaklı, önceki derecedeki alacaklı talep etmeksizin kanunî süre içinde hacizli malın satış talebinde bulunabilir⁹⁷.

⁹⁴ Kuru, El Kitabı, s. 568.

⁹⁵ Aslan, s. 568.

⁹⁶ Yukarıda bkz. III, A, 2.

⁹⁷ Yukarıda bkz. III, B.

Alacaklının bulunduğu derece, satış talep etme hakkı bakımından değil, satış bedelinin hangi miktarı için hacze iştirak edebileceği bakımından önemlidir. Sonraki derecedeki alacaklının satış talep etme hakkının, hacze ilk derecede iştirak eden alacaklı grubundan artacak miktar için geçerli olduğu düzenlenmiştir (İİK m. 107; SchKG m. 117/2). İlk derecede yer alacaklılar tarafından haczedilmiş malvarlıklarının, sonraki derecedeki alacaklılar tarafından haczedilmesi mümkündür. Ancak ilk haciz işlemine sonradan iştirak edebilmek için, hacizli malın paraya çevrilmesi üzerine ilk derecedeki alacaklılar tatmin edilmesinden sonra satış bedelinin artmış olması (İİK m. 100/3; SchKG m. 110/3) gerekmektedir.⁹⁸

Haczedilen malın satış bedelinin, sonraki derece için artıp artmayacağı yahut artacak bedelin nasıl tespit edileceğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Diğer bir deyişle, acaba sonraki dereceden hacze iştirak eden alacaklılar sadece satış bedelinin artacak olması durumunda mı satış talep edilebilir? Hacizli malın aynı derecedeki alacakları karşılamayacağının anlaşılması üzerine, icra müdürüne talep üzerine ek haciz yapma yetkisi verilmiştir (İİK m. 100/2). Ancak hacze sonraki dereceden iştirak eden alacaklılar için artan bedelin ne suretle saptanacağı gösterilmemiştir. Bu noktada, haciz esnasında icra memuru tarafından yapılan kıymet takdirinin esas alınması düşünülebilir (İİK m. 87).

İsviçre doktrinine göre⁹⁹, satış bedelinin sonraki derecedeki alacaklılar için artıp artmayacağı ancak satış işlemi ile belli olabilir. Sonraki derecedeki alacaklının satış talep etme hakkı, hem icra müdürünün kıymet takdirine göre satış bedelinin artmasının mümkün olması hâlinde, hem de satış bedeli sadece önceki derecedeki alacakları karşılayacak olsa veya bunları dahi karşılayabilecek olmasa bile mevcuttur.¹⁰⁰ Belirtilen haklı görüş çerçevesinde, İcra ve İflâs Kanunu m. 107'nin 2. cümlesinde her ne kadar artacak bedeller için satış talep edilebileceği belirtiliyor olsa da, "satış bedelinin artması" şartı aranmaksızın sonraki derecedeki alacaklı, derece namına satış talep edebilmelidir. Aksi halde, önceki derecedeki alacaklının veya alacaklıların satış

⁹⁸ Favre, s. 194-195; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 6.

⁹⁹ Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 5.

¹⁰⁰ Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 6; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 7; Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 9; Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 5.

talep etmemeleri halinde sonraki derecedeki alacaklıların satış talep edebilecekleri sonucuna varılır ki, bu sonraki derecedeki alacaklıların satış talep edebilme haklarının şarta bağlanması ve bu alacaklıların hak kayıplarının doğabilmesi anlamına gelir.

B. Sonraki Derecedeki Alacaklının Satış Talebinin Sonuçları

Sonraki derecede yer alan bir alacaklının satış talep etmesi durumunda meydana gelecek en temel sonuç; satış talebinden, satış talep eden alacaklının bulunduğu derecedeki diğer alacaklıların da faydalanması, yani satış isteme sürelerinin onlar bakımından da kesilmiş olmasıdır. Diğer bir deyişle sonraki derecedeki bir alacaklının satış talebi, aynı derecedeki alacaklılar bakımından da etki doğurmaktadır.

Önceki derecedeki alacaklılar lehine ise, satış isteme süresinin kesilmesi yönünde bir etki düzenlenmemiştir. Bu nedenle önceki derece için satış isteme süresi kesilmeyecektir.¹⁰¹

Sonraki derecedeki alacaklının satış talebi ile hacizli malın satılması, elbette satış talebinde bulunmamış önceki derecedeki alacaklıları da etkileyecektir. Ancak bu etki satış talep etme süresinin kesilmesi noktasında değil, satış bedelinden öncelikle önceki derecedeki alacaklıların tatmin edilmesi noktasında olacaktır.¹⁰² Ancak önceki dereceden artan kısımdan sonraki derecedeki alacaklılar faydalanabilecektir. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında¹⁰³, böyle bir durumda satış bedelinin önceki derecedeki alacaklılar arasında paylaştırılması gerektiğine hükmetmiştir. Bu karar, İsviçre doktrininde bir noktada haklı olarak eleştirilmiş, satış bedelinden önceki derecenin faydalanabilmesi için, hacizlerinin devam ediyor olması aranması gerektiği ifade edilmiştir¹⁰⁴. Önceki derecedeki bir alacaklı, süresi içinde satış talebinde bulunmamışsa yahut aynı derecedeki başka bir alacaklı da satış talep etmemişse haczi düşeceğinden, paylaştırmadan öncelikle pay alamayacaktır. Nitekim herhangi bir alacaklının satış talebi, aynı derecede yer alması dışında, başka dosyadan konulmuş haczin düşmesine mâni

¹⁰¹ Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 8; Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 10; Muşul, s. 775.

¹⁰² Bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 2105.

¹⁰³ BGE 111 III 63 E. 2 (Zondler (Kren Kostkiewicz/Vock), Art. 117 N. 6).

¹⁰⁴ Jaeger/Walder/Kull, Art. 117 N. 6; Rüetschi, KUKO-SchKG, Art. 117 N. 8.

olmaz. Ancak satış işlemi sonraki derecedeki başka dosyadan yapılmışsa bundan satış isteme süresi geçememiş, yani haczi düşmemiş alacaklı da faydalanabilir.¹⁰⁵

Böyle bir durumda, önceki derecedeki alacaklıların satış bedelinden öncelikle yararlanabilmeleri için, hacizlerinin hangi ana kadar mevcut olmaları gerektiği tespit edilmelidir. Nitekim sonraki derecedeki alacaklının satış istemi, önceki derecedekilerin sürelerine etki etmeyecektir. Ancak paraların paylaşılması aşamasına kadar önceki derecedeki hacizlerin varlığını sürdürmelerini aramak da hakkaniyetli sayılmayacaktır. Bu çerçevede, İcra ve İflâs Kanunu m. 100'e göre, hacze iştirak edilebilecek en son usûl kesiti olan "satılan malın vezneye girmesi" dikkate alınabilir. Anılan hüküm, doktrinde sürenin ihale alıcısının inisiyatifine bırakıldığından belirsiz olmakla eleştirilmekte¹⁰⁶ ve "hacizli malın paraya çevrilme anı" olarak anlaşılması gerektiği¹⁰⁷ belirtilmektedir. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında, sıra cetvelinde yer alacak alacaklıların "satış tarihi" itibarıyla tespit edilmesi gerektiğine hükmetmiştir.¹⁰⁸ Hal böyle olduğundan, kanımızca da önceki derecedeki hacizlerin var olup olmadıkları, hacizli malın paraya çevrilme anı itibarıyla aranmalıdır.

Öte yandan hacizli mal paraya çevrildikten sonra icra mahkemesince ihalenin feshine karar verilmişse, önceki derecedeki alacaklıların

¹⁰⁵ "... Mahcuzun başka bir dosyadan satışının yapılması hâlinde; satış tarihinde satış isteme süresinin geçmemiş olması kaydıyla haczin düşmesinden söz edilemez. Alacaklının bir icra takibi dosyasından yapmış olduğu satış talebi, bir başka dosyadan konulmuş olan haczin düşmesini önlemez, meğer ki aynı derece içinde yer almış olsun (İİK m. 107). Bu nedenle bir takip dosyasından satış istenilmesi nedeni ile, satış isteme sürelerinin bitimine doğru nasılsa başka bir takipten satılacak düşüncesine kapılmak, bu arada ikinci ihalede alıcının çıkmaması veya alacaklının satış talebini geri alması veya ödeme vs. nedenle satış talebinin düşmesi, haczin hükümsüz kalması ihtimali karşısında isabetli olmayacaktır. ..." Yargıtay 23. HD, E. 2015/5584 K. 2015/7135 T. 9.11.2015 (lexpera).

¹⁰⁶ Belgesay, s. 300; Yılmaz, Takipli Katılma, s. 288; Deren-Yıldırım, İştirak, s. 30.

¹⁰⁷ Postacıoğlu/Altay, s. 521; Yılmaz, Takipli Katılma, s. 289; Üstündağ, s. 232; Deynekli/Kısa, s. 17.

¹⁰⁸ "... Mahkemece yapılacak iş, ihalesi yapılan taşınmazın satışından elde edilecek bedelden öncelikle karşılanacak aynı masraflar ve İİK'nın 129. maddesine göre kıymet takdiri, satış paylaşırma gideri ve bunların tebliğ masrafları düşüldükten sonra kalan satış bedelinin, iştirak dosyalarında satış tarihi itibarıyla toplanacak alacakların İİK'nın 100. madde bilgileri ışığında İİK'nın 140. maddesine göre sıra cetveline tabi tutulması ..." Yargıtay 12. HD, E. 2007/13892 K. 2007/16963 T. 25.9.2007 (lexpera).

hacizlerinin varlığı bakımından, ilk ihaledeki mi yoksa sonraki ihaledeki mi paraya çevrilme anı esas alınacaktır? Yine İcra ve İflâs Kanunu m. 100 uygulaması bakımından ele alınırsa doktrindeki bir görüş,¹⁰⁹ ihalenin feshinden sonraki satışa hacze iştirak edilemeyeceğini ileri sürmektedir. Aksi yöndeki görüşe¹¹⁰ göre ise ihalenin feshi ile birlikte hacizli mal paraya çevrilmemiş sayılacağından sonraki satışta satış bedeli vezneye girene kadar hacze iştirak edilebilir. Bizce de önceki derecedeki alacaklıların hacizleri, ihalenin feshine karar verilmişse yeni yapılacak satışa kadar düşmemiş olmalıdır.

Önceki derecedeki alacaklıların yararlanacakları satış bedeli, net satış bedelidir. Hukukumuzda olduğu gibi, İsviçre hukukunda da satış talebi sonraki derecedeki alacaklı tarafından yapılmışsa satış masraflarına bu alacaklı katlanır. İsviçre İcra ve İflâs Kanunu m. 68/1 çerçevesinde, takip masraflarından borçlu sorumlu olsa da avans olarak bunlar alacaklı tarafından karşılanır. Hacizli malın satılmasından sonra, satış masrafları alacaklıya geri verilir. Önceki derecedeki alacaklılara masraf düşüldükten sonraki satış bedeli pay edilir.¹¹¹ Anılan hüküm, Türk hukukunda m. 62'ye karşılık gelmektedir. Nitekim hukukumuz uygulamasında da hacizli malın satılması üzerine haciz¹¹², satış ve paylaşırma gibi masraflar (İİK m. 138/2; SchKG m. 144/3) satış bedelinden öncelikle alınır.

Hacze sonraki dereceden iştirak etmiş bir alacaklının satış talebi üzerine, o derecedeki alacakları karşılayacak miktarda hacizli malın satılması gerekecektir. Doğal olarak, hacizli malların satılmasında önceki derecedeki alacaklıların alacakları da dikkate alınmalı, öncelikle onların alacaklarının karşılanması da sağlanmalıdır.¹¹³

VI. TÜRK HUKUK UYGULAMASINDAKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İcra ve İflâs Kanunu m. 107, hukukumuzda uygulanması tamamen terk edilmiş bir hüküm olmayıp, uygulanması pratik olmayan bir hü-

¹⁰⁹ Yılmaz, Takipli Katılma, s. 291.

¹¹⁰ Deren-Yıldırım, İştirak, s. 32; Deynekli/Kısa, s. 20.

¹¹¹ Frey (Staehelin/Bauer/Staehelin), Basler Kommentar, Art. 117 N. 11.

¹¹² Muhafaza işlemi niteliğinde olmayan hacizden kaynaklanan masrafların ortak masraf olarak kabul edilmemesi gerektiği yönünde, bkz. Meriç, s. 40.

¹¹³ Belgesay, s. 306.

küm niteliğindedir. Pratik olmama sebepleri; hacze iştirak kurallarının usûlüne uygun olarak uygulanmayıp alacaklıların derece ve sıraları tam olarak tespit edilememesi, kamu alacağı ile özel hukuktan kaynaklanan alacakların birbirine iştirakinin doğru biçimde saptanmaması, “derece, aynı derece, sonraki derece” kavramlarının çoğunlukla isabetli kullanılamamasıdır. Kısaca odak nokta, hacze iştirak usûlünün tam anlamıyla tatbik edilmemesidir. İcra ve İflâs Kanunu m. 107’nin uygulanması öncelikle derecelerin tespitine bağlı olduğundan, hacze iştirak kuralları sağlıklı biçimde uygulanmadıkça, m. 107 hükmünün ideal şekilde uygulanması mümkün olmamaktadır.

Olması gereken hacze iştirak usulü bakımından, borçlunun malvarlığındaki ilk kesin hacze iştirak etmek isteyen alacaklı, iştirak talebini ilk haczin konulduğu icra müdürlüğünden isteyecektir. Hacze iştirak şartlarının mevcut olup olmadığını değerlendirecek icra dairesi, ilk kesin haczi uygulayan icra dairesidir.¹¹⁴ İcra dairesinin iştirak şartlarını değerlendirmesi üzerine verdiği olumsuz karar üzerine ise iştirak etmek isteyen alacaklı şikâyet yoluna başvurabilir.¹¹⁵ İcra dairesinde hacze iştirak talebinin kabul edilmesi hâlinde diğer alacaklıların şikâyet yoluna başvurup başvuramayacakları tartışmalıdır. Doktrinde

¹¹⁴ Yılmaz, Takipli Katılma, s. 308; Deren-Yıldırım, İştirak, s. 51; Akcan, s. 163. Hacze takipsiz iştirak talebi de takipli iştirak gibi, ilk haczin konulduğu icra dairesine yapılır. Talebi alan icra dairesi, takipsiz olarak hacze iştirak etmek isteyen alacaklının kötü niyetli olma ihtimaline binaen, iştirak talebi alacaklılara ve borçluya bildirilerek itiraz etmeleri için 7 günlük süre verilir. Alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilmesi hâlinde, iştirak etmek isteyen alacaklının 7 gün içinde dava açması gerekir ve hacze iştiraki geçici olarak kabul edilir. Süresi içinde dava açmayan iştirak talep eden alacaklının iştirak talebi ortadan kalkar (İİK m. 101/2). İlâma dayalı nafaka alacağına itirazın yapıp yapılamayacağı ise tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ilâma dayalı olması nedeniyle itiraz yapılamayacak olsa da alacaklının maddi durumu düzelip nafakaya ihtiyacı kalmayıp kötü niyetin sabit olduğu hallerde itiraz edilebilir (Berkin, s. 273). Başka bir görüş, diğer alacaklıların kendi alacaklarını tahsil edilemez hale getirmek için muvazaalı elde edilen ilâma karşı itiraz davası açılabileceğini belirtmektedir (Kuru, El Kitabı, s. 541). Diğer bir görüşe göre ise, kötü niyetin varlığı hâlinde diğer alacaklılar 7 gün içinde itiraz edebilmelidir. Bu halde nafaka alacaklısının iştirak talebi geçici olarak kabul edilmelidir, ancak bu alacaklının elinde ilâm olduğu için yeniden dava açması beklenemez. Dava açması için süre verilmesi gereken, itiraz eden alacaklıdır ve bu alacaklı 7 gün içinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 376 uyarınca yargılamanın yenilenmesi yolunu kullanmalıdır (Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 330, 331; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 299).

¹¹⁵ Berkin, s. 270; Postacıoğlu/Altay, s. 522; Kuru, El Kitabı, s. 537; Yılmaz, Takipli Katılma, s. 309; Muşul, s. 752.

ileri sürülen bir görüşe¹¹⁶ göre, ilk haciz sahibi alacaklı şikâyet yolunu kullanabilir. Diğer bir görüşe¹¹⁷ göre ise, ilk haciz sahibi alacaklı ve diğer alacaklıların hacze iştirakten dolayı menfaatlerinin zarar görüp görmediği henüz belli olmayıp paylaşırma aşamasında belli olacağından ancak sıra cetveline karşı şikâyet yoluna başvuru hakları vardır (İİK m. 142/3). İsviçre hukukunda, hacze iştirak etmiş alacaklıların, kanuna uygun olmayan iştirak taleplerine karşı şikâyet yoluna başvurmada menfaatlerinin bulunduğu kabul edilmektedir.¹¹⁸

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise, güncel bir kararında; diğer alacaklıların hacze iştirak talebinin kabulü kararına karşı ancak sıra cetveli düzenlenmesinden sonra başvurabileceklerine hükmetmiştir. Böylece diğer alacaklılar bakımından iştirak talebi üzerine verilecek kabul kararına karşı koyma imkânı, ancak paylaşırma aşamasında söz konusu olabilecektir:

“... Hacze adi iştirak talebi hakkında ilk haczin konulduğu takibin yapıldığı icra müdürü, İİK'nın 100. maddesindeki hacze iştirak şartlarının mevcut olup olmadığını inceleyerek bir karar verir. İcra müdürünün kararı olumsuz ise iştirak talebinde bulunan alacaklı, icra müdürünün kararı olumlu ise ilk haciz sahibi alacaklı buna karşı şikâyet yoluna başvurabilir. Hacze iştirake rağmen diğer alacaklılar alacaklarını tamamen alabiliyorlar ise şikâyet yoluna başvurmakta hukukî yararları yoktur. Bu alacaklılar ancak pay cetveli düzenlendikten sonra alacaklarına kavuşmamış iseler hacze iştirak talebinin kabul kararını şikâyet etme hakkına sahiptirler (İİK m.142/son). Bu nedenle haciz koyduran alacaklıların sıra cetveli düzenlenmesinde hukukî yararları vardır. ...”¹¹⁹

Uygulamada hacze iştirak dereceleri, yukarıda bahsettiğimiz usûlde haciz aşamasında değil, paraya çevirme aşaması tamamlanıp paylaşırma aşamasında belirlenmektedir. Öyle ki, uygulamada haciz aşamasında alacaklılar borçlunun malvarlığına sadece haciz koydurmakta, ayrıca hacze iştirak talebinde bulunulmamaktadır. Konulan bu haczin, aynı zamanda iştirak istemi anlamına geldiği ve ilk haciz

¹¹⁶ Kuru, El Kitabı, s. 537; Yılmaz, Takipli Katılma, s. 309; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 297; Muşul, s. 752.

¹¹⁷ Berkin, s. 270; Postacioğlu/Altay, s. 522.

¹¹⁸ Üstündağ, s. 229 dn. 725; Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 205.

¹¹⁹ Yargıtay HGK, E. 2017/281 K. 2019/562 T. 14.5.2019 (legalbank).

konulan dosyaya, kendi hacizlerinin de dikkate alınması için müzekkere yazıldığı belirtilmektedir.¹²⁰ Herhangi bir icra dosyasından bir malvarlığına haciz konulup başka hacizlerin de olduğu görüldüğünde, uygulamada haciz aşamasında “100 madde bilgileri (malumatı)” denen bir yazı diğer icra dairelerine yazılmaktadır. Bu yazılarda, haczi bulunan icra dosyalarının tarafları, alacak miktarı ve haczin devam edip etmediği sorulmakla yetinilmektedir. Sıra cetvelinin tanzimine esas olarak “100 madde bilgileri” ilk haczin konulduğu icra dairesince toplanarak hangi alacaklıların ilk hacze iştirak edebilecekleri belirlenmektedir.¹²¹

Kanımızca, haciz aşamasında yalnızca haciz işlemi hacze iştirak için yeterli olmamalı, alacaklı ilk haciz konulan dosyaya hacze iştirak talebinde bulunarak yukarıda belirtilen iştirak usûlü haciz aşamasında uygulanmalıdır. Hacze iştirak talebinde bulunan alacaklının, ilk kesin hacze iştirak edip edemediği karara bağlanmalı, paylaşırma aşamasına kadar beklenilmemelidir. Böylece derecelerin tespiti haciz aşamasında belirlenmiş şekilde satış ve paylaşırma aşamalarına geçilerek m. 107’nin fiilen uygulanması adına ilk adım atılmış olacaktır. Derecelerin paylaşırma aşamasında belli olması, İcra ve İflâs Kanunu m. 107’nin doğrudan ve dolaylı sonuçlarının uygulanmasına mâni olmaktadır.

Haciz aşamasında iştirak usûlü tatbik edilmediğinden, hangi alacaklı için satış isteme süresinin kesildiği belli olmamaktadır. Bu durumda da bazı ihtimaller ortaya çıkmaktadır: Her bir alacaklı satış isteme süresi içinde satış talep edip gerekli masrafı depo etmektedir. Süresi içinde bazı alacaklılar satış talep etmedikleri için hacizlerinin düştüğünü düşünüp yeniden haciz talep etmekte, ancak hacizlerinin düşmemiş olabileceği sıra cetvelinin düzenlenmesi esnasında ortaya çıkabilmektedir. Bazı alacaklılar da m. 107 çerçevesinde başka alacaklının satış etmesi sebebiyle sürenin kendileri bakımından da kesildiğini düşünmekte, bu nedenle satış talep etmemekte ve sıra cetvelinin düzenlenmesi ile hacizlerinin düştüğü gerçeğiyle karşılaşmaktadırlar. Hacizleri düştüğü için sıra cetvelinde yer almayan alacaklılar için, hacizli mal paraya çevrilmiş olduğundan artık hacze iştirak etme de mümkün olmamaktadır.

¹²⁰ Deynekli/Kısa, s. 22.

¹²¹ Deynekli, s. 29.

Yine alacaklıların yer aldığı derecelerin haciz aşamasında belli olmaması, ne nispette hacizli malın paraya çevrileceği problemini de doğurmaktadır. Nitekim aynı derecedeki bir alacaklının satış talebi ile, o derecedeki tüm alacaklıların alacaklarını karşılayacak miktardaki hacizli malın paraya çevrilmesi gerekir. Ancak derecelerin tespitinin sıra cetvelinin düzenlenmesi aşamasında yapılması, m. 107'nin bu sonucunu da bertaraf etmektedir.

Derecelerin tespitinin sıra cetvelinin tanzimi esnasında belirlenmesi, ek haciz (İİK m. 100/2) uygulamasını da fiilen ortadan kaldırmaktadır. Zaten hacizli malın satılması üzerine, satış bedeli tüm alacakları karşılamıyorsa icra müdürü kendiliğinden tamamlama haczi yapmak durumundadır (İİK m. 139). İcra müdürlüğünce tamamlama haczinin yerine getirilmesi ile, ilave haczin talep edilebilme ihtimali de yok olmaktadır.

İşbu şartlar altında önerimiz, hacze iştirak usûlünün gerçek anlamda haciz aşamasında tatbik edilmesi ve malvarlığına haciz koyduran alacaklıların, iştirak talepleri haciz aşamasında karara bağlanarak derecelerin meydana getirilmesidir. Borçlunun malvarlığına sonradan haciz koyduran alacaklı, ilk haciz konulan icra dairesine ayrıca bir iştirak talebinde bulunmalı ve bu icra dairesinde iştirak talebi hakkında karar verilmelidir. Talebe karşı verilecek olumlu veya olumsuz karara karşı hem talepte bulunan alacaklı hem de diğer alacaklılar 7 gün içinde şikâyet yoluna başvurabilmelidir. Böylelikle tüm alacaklılar hacze hangi dereceden iştirak ettiklerini henüz haciz aşamasında bilebileceklerdir. Bu durum, hacze iştirak usûlünün açık bir kanunî düzenlemeye kavuşturulması ile çözülebilir.

Kanunî düzenleme ile belirlenecek hacze iştirak usûlü, m. 107'nin amaçlanan gerçek faydaları ortaya çıkacaktır. İcra ve İflâs Kanunu m. 107, esasen yeterli ve yerinde bir düzenlemedir. Ancak bu hükmün uygulanması, hacze iştirak şeklinin tatbikini sağlayacak açık bir düzenlemeye ihtiyaç duymaktadır. Aksi halde alacaklıların bulundukları dereceyi bilmeden takip işlemlerine devam etmeleri, her birinin satış işlemlerini bağımsız yapmalarına yol açacak olup m. 107'nin anlam ve varlığını gereksiz kılacaktır.

SONUÇ

İcra ve İflâs Hukuku'nda tasarruf ilkesi gereği, borçluya karşı takip yapmak ve takibi devam ettirmek alacaklının inisiyatifidir. Bu kurala İcra ve İflâs Kanunu m. 107 bir istisna getirmektedir. Anılan hükme göre, borçlunun haczedilen malları hakkında bir alacaklı tarafından talep edilen satış, onunla aynı derecede yer alan alacaklılar için de sonuç doğurur. Satış talebinde bulunan alacaklı sonraki derecede bulunsa dâhi, satış talebi önceki dereceden artacak miktar için geçerli olmak üzere yer aldığı derecedeki diğer alacaklılar için de geçerlidir.

Satış talebinin aynı derece namına sonuç doğurabilmesi, hükmün lafzına göre iki şarta bağlıdır: Aynı derecede yer almak ve satış talebinde bulunmak.

Haciz koyduran alacaklıların dereceleri, hacze iştirak kurallarına göre tespit edilmektedir. Temelde İcra ve İflâs Kanunu m. 100 ve 101, ihtiyati haciz bakımından m. 268 ve kamu alacakları bakımından Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m. 21, hacze iştirak kurallarını düzenlenmektedir. Anılan hukukî düzenlemelere göre, borçlunun malı üzerine konulmuş ilk kesin hacze iştirak şartlarını sağlayan alacaklı, bu hacze iştirak eder ve ilk derecede yer alır. Hacze iştirak şartlarını taşımayan hacizli alacaklılar ise sonraki derecelerde bulunur. Derecelerin oluşumu, m. 107'nin uygulanması açısından doğrudan etkilidir. Nitekim alacaklı hangi derecedeysen, satış talebi o derece için etkili olur.

İcra ve İflâs Kanunu m. 107, alacaklının satış talebinde bulunabileceğini düzenlemektedir. Doktrin ve uygulamada, alacaklı kavramından "kesin haciz sahibi alacaklı" anlaşılmaktadır. Derece kriteri olmaksızın, her bir alacaklı satış talebinde bulunabilir, ancak satış talebinin etkisi yer aldığı derece için geçerlidir.

İcra ve İflâs Kanunu m. 113 uyarınca, alacaklının talebi olmaksızın borçlunun talebiyle de satış yapılabileceği gibi, hacizli malların kıymeti hızla düşüyor veya muhafazası masraflı hale geliyorsa icra müdürü de kendiliğinden satış kararı verebilir. Her ne kadar m. 107 alacaklının satış talebini arıyorsa da borçlunun satış talebi veya icra müdürünün kendiliğinden satış kararı vermesi halinde, derece farkı gözetilmeksizin tüm alacaklıların m. 107'nin sonuçlarından faydalanmaları gerekir.

İlk derecede yer alan alacaklılardan birinin satış talebinde bulunması halinde, bazı sonuçlar meydana gelir.

İlk derecede yer alan alacaklılardan birinin kanunî süreler içinde satış talep etmesi ile, satış isteme süresi aynı derecedeki diğer alacaklılar için de kesilir ve diğer alacaklıların ayrıca satış talebinde bulunmalarına gerek kalmaksızın hacizleri korunur. Satış talep eden alacaklının takibi ödeme nedeniyle sona erer veya satış talebi geri alınırsa diğer alacaklıların satış isteme süreleri kaldığı yerden devam etmelidir.

Aynı dereceden hacze iştirak eden alacaklılardan birinin satış talep etmesinin bir diğer bir sonucu, sadece talep eden alacaklının alacağı kadar veya onun haczettiği mallar değil, tüm grubun alacağını karşılayacak hacizli malvarlığının paraya çevrilmesi gereğidir. Paraya çevrilecek hacizli malvarlığı dikkate alınırken, o derecedeki tüm alacaklıların alacaklar toplamı dikkate alınır.

İcra ve İflâs Kanunu m. 134/2’de ihalenin feshini talep edebileceklerden biri “sadece satış isteyen” alacaklı olarak gösterilmektedir. Aynı derecedeki alacaklılardan birinin satış talep etmesi ile o derecedeki diğer alacaklıların satış talebine gerek kalmayacağından, ihalenin feshini isteme hakkı da o derecedeki diğer alacaklılar bakımından mevcut olmalıdır.

Türk hukukunda taksitle satış sözleşmesi yapılmasının, satış talebine etkisi olmaz. Nitekim İcra ve İflâs Kanunu m. 111/1’e göre, taksitle ödemenin ancak “satış talebinden evvel” yapılabilir. Öte yandan taksitle ödeme anlaşması yapılmış bir alacaklı ile aynı derecedeki başka alacaklı tarafından satış talebinde bulunmuşsa, satış işlemleri taksitle ödeme ile bağlı olan alacaklı için de sonuç doğurur ve bu alacaklı paylaşırma aşamasında bakiye alacağını elde eder.

Yine aynı derecedeki bir alacaklının satış talebi, kendisine karşı istihkak iddiası ileri sürülmüş ve istihkak davası (İİK m. 96-97) açılmış alacaklı dahil o derecedeki tüm alacaklılar için sonuç doğurmalıdır.

İlk kesin hacze aynı dereceden iştirak şartlarını taşımayan alacaklılar, kendi aralarındaki ilk kesin haciz tespit edilip iştirak şartlarının varlığına göre yeni bir derece oluşturur. Bu kesin hacze iştirak şartlarını taşıyıp talebi kabul edilenler sonraki (ikinci) dereceyi meydana getirir. Sonraki dereceyi oluşturan alacaklıları da satış talep etme hakları

mevcuttur. Her ne kadar kanunda önceki dereceden artacak bedeller için bu hakkın kullanılabileceği belirtilse de bu öncelik, paylaştırmada önceki derecenin satış bedelden daha önce yararlanacağı şeklinde anlaşılır.

Sonraki derecedeki bir alacaklının satış talebi, aynı derecedeki diğer alacaklılar için de etki doğurarak satış isteme sürelerini keser. Ancak bu etki, önceki derecedeki alacaklılar için geçerli değildir. Sonraki derecedeki bir alacaklının satış talebinden, önceki derecedeki alacaklılar satış bedelinden öncelikle yararlanır, kalan miktar sonraki derecedeki alacaklılara geçer. Bunun için ihale tarihinde hacizlerin düşmemiş olması gerekir.

İcra ve İflâs Kanunu m. 107, esasen faydalı ve menfaat topluluğu olan dereceleri meydana getiren alacaklıların menfaatine bir hükümdür. Ancak eksiksiz şekilde uygulanabilmesi, derecelerin hukuka uygun şekilde oluşturulabilmesi, olması gereken hacze iştirak usûlünün tatbik edilerek haciz aşamasında derecelerin tespit edilmesine bağlıdır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akcan Recep, Hacze İştirak, Seçkin, Ankara 2005.
- Ansay Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, İstiklal Matbaası, Ankara 1960.
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanağası Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Bası, Yetkin, Ankara 2020.
- Arslaner Hakan, 6183 Sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Tahsili, Ankara 2010.
- Aslan Kudret, Hacizde İstihkak Davası, Turhan, Ankara 2005.
- Atalı Murat/Ermenek İbrahim/Erdoğan Ersin, İcra ve İflâs Hukuku, 2. Bası, Yetkin, Ankara 2019.
- Barlass İrfan, Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Takibi, İstanbul 2017.
- Belgesay Mustafa Reşit, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Birinci Bölüm Sentetik İzah, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 1948.
- Berkin Necmettin, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz, İstanbul 1970.
- Deren-Yıldırım Nevhis, Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989 (kısaltma: İştirak).
- Deren-Yıldırım Nevhis, "İcra Hukuku'nda Paylaştırmaya İlişkin İlkeler Hakkında Düşünceler", İcra Hukuku Analizleri, 3. Baskı, Beta, İstanbul 2011 (Gaul, Hans Frielhelm/Deren-Yıldırım, Nevhis) (1-21) (kısaltma: Düşünceler).

- Deynekli Adnan/Kısa Sedat, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 3. Baskı, Turhan, Ankara 2005.
- Dönmez R. Murat, İcra ve İflâs Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Vedat, İstanbul 2010.
- Dülger Erdal/Süphandağ Yavuz, Sıra Cetveli, Haciz ve İflasta Özellik Arzeden Durumlar ve İncelikler, Aristo, Ankara 2014.
- Favre Antonine, Schuldbetreibungs- und Konkursrecht (Fransızca Metinden Çeviren: Dr. E. Steiner), Universitätsverlag Freiburg, Freiburg 1956.
- Fritzsche Hans/Walder-Bohner Hans Ulrich, Schuldbetreibung und Konkurs nach schweizerischem Recht, Polygraphischer Verlag, Zürich 1984.
- Hunkeler Daniel, Kurzkommentar – Schuldbetreibung und Konkursgesetz (Bölüm Yazarı: Sven Rüetschi), 2. Baskı, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2014.
- Jaeger Carl/Walder Hans Ulrich/Kull M. Thomas, Das Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (SchKG) Artikel 89-158), Zürich 2006.
- Kren Kostkiewicz Jolanta/Vock Dominik; Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs (Bölüm Yazarı: Georg Zondler), Basel 2017.
- Kuru Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Yetkin, Ankara 2013 (kısaltma: El Kitabı).
- Kuru Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflâs Hukuku, Legal, İstanbul 2016 (kısaltma: İcra-İflâs).
- Meriç Nedim, Türk-İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, Yetkin, Ankara 2015.
- Muşul Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku C. I, Adalet, Ankara 2013.
- Namlı Mert, İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Oniki Levha, İstanbul 2019.
- Özekes Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Adalet, Ankara 2009.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay Oğuz/Sungurtekin Özkan Meral/Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, 11. Baskı, Yetkin, İstanbul 2013.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay Oğuz/Sungurtekin Özkan Meral/Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, Oniki Levha, İstanbul 2020 (Kısaltma: Ders Kitabı).
- Postacioğlu İlhan E./Altay Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat, İstanbul 2010.
- Staehelin Adrian/Bauer Thomas/Staehelin Daniel, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I (Basler Kommentar)(Bölüm Yazarı: Markus Frey), 2. Bası, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2010.
- Uyar Talih/Uyar Alper/Uyar Cüneyt, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi C. II, 3. Baskı, Bilge, Ankara 2014.
- Üstündağ Saim, İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 2004.
- Yıldırım M. Kâmil/Deren-Yıldırım Nevhis, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Baskı, Beta, İstanbul 2016.

Makaleler

- Deynekli Adnan, “Sıra Cetveli ile İlgili Sorunlar”, *Bankacılar Dergisi*, S. 67, 2008 (28-69).
- Yılmaz Ejder, “Hacze Takipli Katılma (Hacze Adi İştirak)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1-4 (271-316) (Kısaltma: Takipli Katılma).
- Yılmaz Ejder, “Hacze Takipsiz Katılma (Hacze İmtiyazlı İştirak)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXXI S. 1-4 (361-394) (Kısaltma: Takipsiz Katılma).

Mahkeme Kararları

- Yargıtay HGK, E. 2017/281 K. 2019/562 T. 14.5.2019.
- Yargıtay HGK, E. 2000/19-1610 K. 2010/1703 T. 15.11.2000.
- Yargıtay 12. HD, E. 2014/31162 K. 2015/4372 T. 02.03.2015.
- Yargıtay 12. HD, E. 2019/234 K. 2019/1658 T. 7.2.2019.
- Yargıtay 12. HD, E. 2016/19457 K. 2017/11604 T. 28.9.2017.
- Yargıtay 12. HD, E. 2013/22334 K. 2013/31013 T. 1.10.2013.
- Yargıtay 23. HD, E. 2012/6595 K. 2013/1192 T. 28.02.2013.
- Yargıtay 23. HD, E. 2014/1819 K. 2014/6058 T. 30.09.2014.
- Yargıtay 12. HD, E. 2016/19938 K. 2016/19928 T. 27.9.2016.
- Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017.
- Yargıtay 12. HD, E. 2011/2825 K. 2011/5280 T. 20.4.2011.
- Yargıtay 12. HD, E. 2010/17600 K. 2010/29783 T. 13.12.2010.
- Yargıtay 12. HD, E. 2007/650 K. 2007/2759 T. 20.2.2007.
- Yargıtay 23. HD, E. 2013/8760 K. 2014/2815 T. 10.4.2014.
- Yargıtay 23. HD, E. 2015/1499 K. 2017/1428 T. 11.5.2017.
- Yargıtay 23. HD, E. 2014/10279 K. 2015/4303 T. 05.06.2015.
- Yargıtay 23. HD, E. 2013/4230 K. 2013/4855 T. 10.07.2013.
- Yargıtay 23. HD, E. 2014/6716 K. 2015/4910 T. 25.6.2015.
- Yargıtay 12. HD, E. 2016/17991 K. 2017/894 T. 24.1.2017.
- Yargıtay 23. HD, E. 2015/5584 K. 2015/7135 T. 9.11.2015.
- Yargıtay 12. HD, E. 2007/13892 K. 2007/16963 T. 25.9.2007.
- Yargıtay 23. HD, E. 2015/9946 K. 2018/4722 T. 16.10.2018.
- Yargıtay 23. HD, E. 2015/3905 K. 2016/185 T. 18.1.2016.
- Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. HD, E. 2017/23 K. 2017/215 T. 14.3.2017.

İnternet Kaynakları

- hukukturk.com
karararama.yargitay.gov.tr
legalbank.net
lexpera.com.tr

